

Rozprávka o známke

LUBOMÍR FELDEK

„Všetky deti

z nášho domu už napísali dedovi Mrázovi, čo im má doniesť, len ja som ešte nenapísal,“ zvolal zrazu vo dverách, ktoré sa tichučko pootvorili, malý chlapec.

Rodičia skoro podskočili, tak sa preľakli. Sedeli spokojne v hostovskej izbe, otec čítal noviny, mamička knižku a obaja si mysleli, že chlapec už dávno spí.

„Vždy si niečo vymyslí, aby mohol ešte raz zliezť z postele a strčiť sem aspoň nos,“ zasmial sa otec.

„A stáť bosý v pyžame medzi dverami a prechladnúť,“ zamračila sa mamička.

„To som si nevymyslel, to som si spomenul,“ zvolal chlapec. „Prečo by človek musel prechladnúť, keď si na niečo spomenie?“

„Je to v poriadku,“ povedal otec. „Spomenul si si a zajtra dedovi Mrázovi napíšeš. Môžeš si ísť spokojne ľahnúť.“

„A cez noc na to zase zabudnúť, však?“ povedal chlapec.

„Nezabudneš,“ povedala mamička. „A keď zabudneš, my ti to pripomenieme.“

„A keď aj vy zabudnete?“ spýtal sa chlapec a kýchol.

„Už kýcha,“ povedala mama.

„Veru, už kýchaš,“ povedal i otec. „Utekaj si ľahnúť, a my nezabudneme. Nezabudneme, pretože si to zapíšeme.“

Vzal kus papiera a napísal: **TREBA POSLAŤ LIST DEDOVI MRÁZOVI!**

„Daj to na viditeľné miesto,“ povedal chlapec.

Otec zastrčil kus papiera za sklo knižnice.

„Dobrá noc,“ povedal chlapec a dvere sa zatvorili.

Na druhý deň ráno, len čo chlapec vstal a obliekol sa, vybral kus papiera spoza skla knižnice a prišiel s ním za otcom. Čo mal otec robiť — odsunul nabok robotu, ktorú práve robil, vzal čistý list a povedal:

„Diktuj!“

Chlapec totiž ešte nechodil do školy. Chlapec musel svoj list dedovi Mrázovi nadiktovať. A nadiktoval. Bol to veľmi pekný a milý list a stálo by za to uviesť ho aj tu. Predsa ho tu však neuvedieme, lebo to bol list dlhý a zabral by veľa miesta. A to miesto potrebujeme, aby sme tu zaznamenali iné dôležité veci.

Keď teda chlapec otcovi svoj list nadikto-

val, keď mu otec nadiktovaný list nahlas prečítal a keď ho chlapec podpísal, pretože podpísať sa už vedel — vzal otec čistú obálku, vložil list do nej a napísal na ňu „Vážený dedo Mráz, Ďaleký Sever“. Potom ju zalepil a strčil do vrečka.

„Keď pôjdem do mesta, kúpim známku a hodím list do schránky,“ povedal. „A teraz ma už nevyrušuj.“

„Nebudem ťa,“ povedal chlapec. „Nebudem ťa už vyrušovať a nebudem ťa už ani obťažovať s tým listom. Môžeš si spokojne pracovať a nemusíš ísť vôbec do mesta. Známkou kúpim a list do schránky hodím už sám.“

„Ták?“ povedal otec.

Povedal to preto, lebo potreboval čas na

rozmyslenie. Otec totiž vôbec nemal v úmysle kupovať známku a hádzať list do schránky. Čože by aj list dedovi Mrázovi v schránke hľadal? Poštári by ho zo schránky vybrali, prečítali by si adresu, zasmiali by sa a hodili list do koša. Poštári totiž poštu na Ďaleký Sever vôbec nenosia. Listy sa na Ďaleký Sever dostávajú celkom inou cestou. Listy odovzdávajú dedovi Mrázovi otcovia osobne pri tajuplných stretnutiach na mieste, ktoré sa nesmie prezradiť, v hodine, ktorá je tiež tajná. Všetci otcovia sľúbili dedovi Mrázovi, že o týchto stretnutiach sa nikdy ani slovom nezmenia pred svojimi deťmi. I náš otec bol teda nútený kvôli dodržaniu tohto sľubu cigániť a tvrdiť chlapcovi, že list pre deda Mráza hodí do schránky. Čo však teraz, keď sa chlapec ponúkol, že známku kúpi a list do schránky hodí sám? Otec sa bleskurýchlo stretnutí všetko vysvetlí a chlapcovo želanie rozhodol sa, že dedovi Mrázovi pri osobnom stretnutí všetko vysvetlí a chlapcove želanie mu povie ústne. A list obetuje. Nech sa nad ním poštári zasmejú. Nech skončí v tom ich koši.

„Nuž dobre,“ povedal otec. „Tu máš koru-

nu. Kúpiš korunovú známku, prilepiš, vho-
díš. Ďakujem ti, že si mi ušetril cestu.“

A prišli sviatky. Zazvonil zvonček, rozožal sa stromček. A pod stromčekom našiel chlapec rôzne krásne veci. Boli tam veci, o ktoré žiadal deda Mráza vo svojom liste. Boli tam i veci, o ktoré deda Mráza vôbec nežiadal. Pravda, chlapec i o tie veci vlastne deda Mráza žiadal, pretože mu napísal, aby mu doniesol i pár vecí, o ktoré vôbec nežiada. Ako prekvapenie. Vymenúvanie všetkých týchto vecí by nám zaplnilo mnoho miesta; spomenieme teda iba jednu, lebo patrí do tejto rozprávky väčšmi ako iné.

„Album!“ zvolal chlapec pod stromčekom. „Žiadal som si od deda Mráza album na zbieranie známok, a album je tu!“

„Dedo Mráz ti vyhovel, pretože si bol dobrý,“ povedala mama.

„V najbližších dňoch nám donesie poštár plno pohľadníc a môžeš si z nich poodliepať známky,“ povedal otec. „Budú síce už opečiatkované, ale každý zberateľ známok začína zbieraním opečiatkovaných.“

„Ja však začnem zbieraním čistých.“

„Ale čo?“ neveril otec. „V takomto prípade ťa musím upozorniť, že zbieranie čistých známok je nákladná vec. Opečiatkovanú známku nájdeš hocikde, ale čistú známku si musíš kúpiť.“

„Také samozrejmosti mi nemusíš hovoriť,“ povedal chlapec. „Viem o tom. Ale viem aj čosi, čo ty asi nevieš.“

„Čo také?“ opýtal sa otec.

„Jestvuje šťastie,“ povedal chlapec. „Kto má šťastie, dostane sa k čistej známke bez toho, že by si ju kupoval. Aha!“ A chlapec vytiahol z vrečka známku a ukázal ju otcovi. Otec sa pozrel na známku zblízka — bola naozaj čistá.

„Hm,“ povedal. „Čistá známka. Azda si ju neukradol?“

„Prosím ťa!“ povedal chlapec.

„Našiel si ju, čo?“

„Dostal,“ odvetil chlapec. „A nepoužijem ju na list, ale si ju dám do albumu.“

„Veľmi dobre,“ súhlasil otec. „Mimocho-

dom, túto známku by si na list ani použiť nemohol. Je päťdesiathalierová.“

„Päťdesiathalierová?“ opýtal sa chlapec.

„Päťdesiathalierová,“ povedal otec. „Takéto známky sa používajú na pohľadnice. Ich cena je polovičkou ceny známky na list. Na list je potrebná korunová známka. Veď vieš. Dal som ti predsa korunu na známku na list dedovi Mrázovi.“

„Dal si mi,“ povedal chlapec. „Takže keby

niekto takúto päťdesiathalierovú známku nalepil na list, tak čo?“

„Nedoručia ho,“ povedal otec.

„Môj list dedovi Mrázovi nedoručili,“ zamračil sa chlapec.

„Akože?“ povedal otec. „Prečo by nie?“

„Preto,“ odvetil zamračенý chlapec, „že som naň prilepil takúto istú známku.“

„Ale veď som ti dal korunu na korunovú,“ zvolal otec.

„Dal si mi,“ povedal zamračенý chlapec.

„A ja som si aj takú pýtal. Ale tá teta, čo predáva známky, mi dala za korunu dve. Myslel som si, že tú jednu mi dáva do daru. Jednu som prilepil na list a druhú som si nechal. Odkiaľ som mal vedieť, že za korunu môžem dostať dve päťdesiathalierové, keď ešte neviem čítať ani rátať? Mal si mi to povedať!“

„Mal som,“ priznával otec. „Ale ako vidíš, nič sa nestalo. Tvoj list prišiel na Ďaleký Sever aj tak. Ako vidíš, výnimočne ho doručili.“

„Klameš,“ povedal zamračенý chlapec. „Nijaký list na Ďaleký Sever nedoručili. Album a všetko ostatné si kúpil ty.“

„Ale, synček!“ zvolala mama. „Otecko neklame!“

„Nie, mamička,“ povedal otec. „Chlapec uhádol. Klamem. Nijaký list na Ďaleký Sever nedoručili. Je už veľký, poviem mu pravdu. Listy na Ďaleký Sever vôbec nedoručujú. Porušujem veľký sľub, ale porušujem ho pre dobrú vec. Porušujem ho preto, aby si nebol v takýto príjemný sviatočný deň zamračенý. Dedo Mráz, ktorému som ten sľub dal, ma iste pochopí a prepáči mi to.“

A potom otec chlapcovi prezradil, že všetci otcovia mávajú s dedom Mrázom tajuplné stretnutia na mieste, ktoré sa nesmie prezradiť, v hodine, ktorá je tiež tajná.

Chlapec bol nesmierne rád, že je prvým dieťaťom na svete, ktoré sa o týchto tajuplných veciach dozvedelo. Nuž a táto rozprávka je v Slniečku preto, aby ani ostatné deti na celom svete neboli o túto vzácnu informáciu ochudobnené.

Mier

ELENA ČEPČEKOVÁ

*Na ceste mäkký prach,
pri ceste púpavienka,
hra svetla v jabloniach,
dych mesta na obzore...
Oblohu ako modré more
zvolnila oblaková pena.*

*Ó, môj svet, ja som zalúbená
do tvojej krásy, do života.
Tú zlatú nitku neodmotá
a nerozviaže nič a nik.
Preto mi nedá myslieť na zánik.*

*V predstavách vidím sviežosť rán
a nové sady, nové oči,
a celý vesmír dokorán
ako pozvánku do storočí,
základy ktorým staviame.
V mojich predstavách vojny nieta,
nie sú tam bomby, spáleniská,
je to svet čistý, plný kvetov
a nevojde sa mi doň preto
človek, čo v rukách drží zbraň.*

*Otec môj, mier na Zemi bráň,
bráň naše lásky, naše snenia,
nech sa nám detské pesničky
na vzlyky nikdy nepremenia.
Mier drahší ako všetky skvosty,
mier, našu cestu k budúcnosti.*

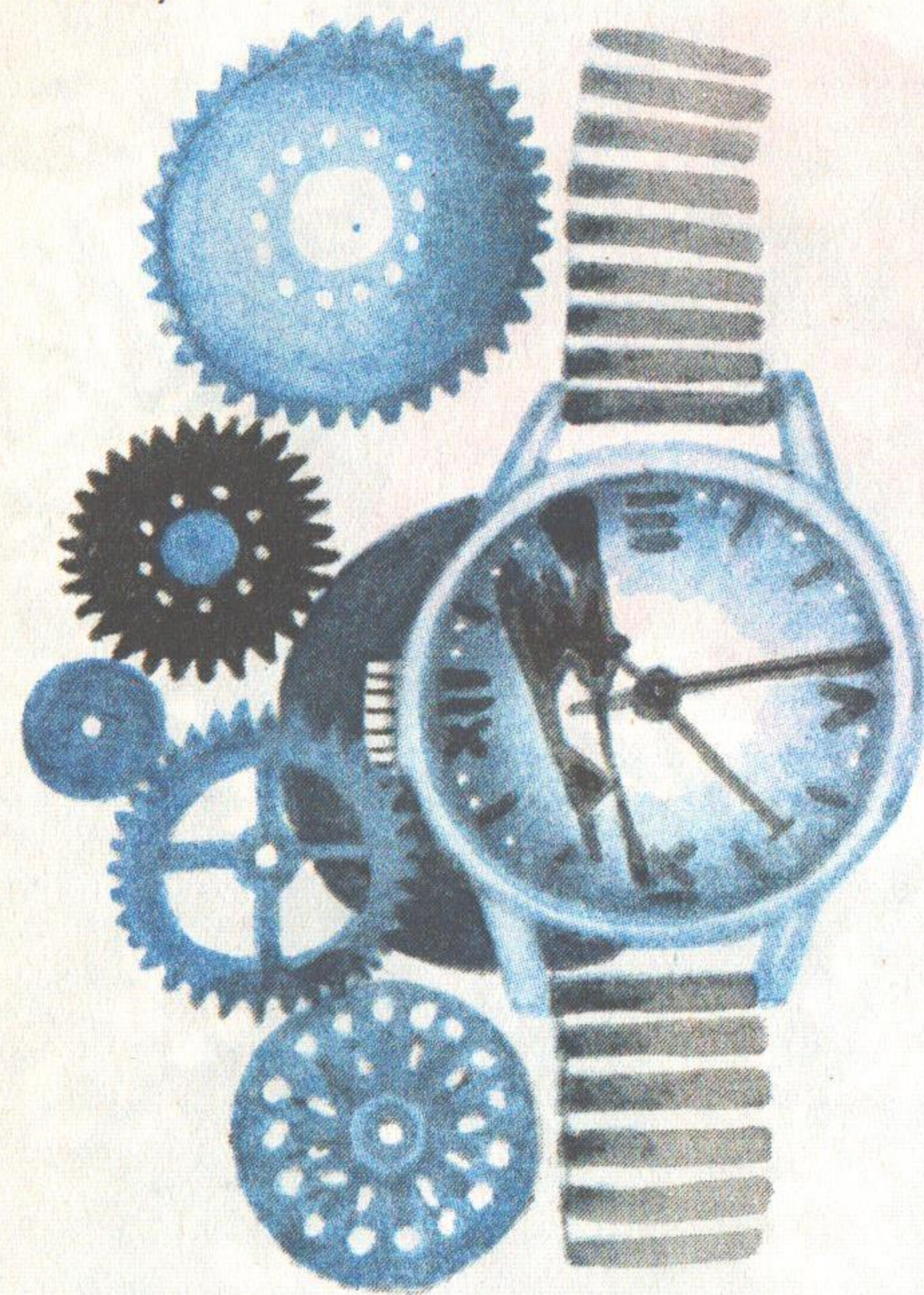
Hodinky

SERGEJ ALEXEJEV

Roku 1941, ešte v prvých mesiacoch Veľkej vlasteneckej vojny, fašistické hordy obklúčili mesto Leningrad. Začali sa ťažké dni leningradskej blokády. Sovietske vojská sa pokúšali niekoľko ráz zahnať fašistov od Leningradu, no nemali ešte dost síl.

V januári roku 1943 Hlavné velenie Sovietskej armády prijalo rozhodnutie prelomiť fašistické obklúčenie okolo Leningradu. Do ťažko skúšaného mesta poslali Georgija Konstantinoviča Žukova.

Armádny generál sa najprv oboznámil s postavením vojsk, potom zvolal poradu generálov a dôstojníkov. Medzi tými, čo sa mali zúčastniť na porade, bol i plukovník, veliteľ jednej zo streleckých divízií. Lenže plukovník prišiel na poradu neskoro. Keď vošiel, Žukov sa zamračil. Na čelo mu vystúpili ťažké vrásky.

„Prečo ste sa oneskorili?“
„Hodinky, súdruh generál,“ odvetil plukovník a zaškúľil na svoje hodinky.

Čudný žltý list

JANA ŠRÁMKOVÁ

Bola nedeľa. Mama v kuchyni umývala riad po sviatočnom obede. Robko s ockom sedeli v obývacej izbe a odfukovali od sýtosti.

„Budeme sa teraz hrať?“ spýtal sa Robko.

„Budeme!“ prisľúbil ocko. „Ale najprv choď k obloku a pozri sa, čo sa na svete zmenilo. Ja si zatiaľ zdiemnem.“

Robko išiel k obloku. Aby na svet lepšie dovidel, musel sa postaviť na stoličku. A hneď zbadal, že na svete sa zmenilo všeličo.

„Nevidím ani jedného vtáčika!“ čudoval sa Robko nahlas. „Kam sa len podeli?“

„Už je jeseň,“ povedal ocko. „Vtáčiky odleteli do teplých krajín.“

„Aj lastovičky?“

„Aj lastovičky.“

„Aj bociany?“

„Aj bociany. Všetky vtáčiky, ktoré majú rady teplo.“

„Aj šarkany?“

„Kdežeby!“ zamrmlal ocko z driemot. „Šarkany do teplých krajín nelietajú.“

„Aby si vedel, náhodou lietajú!“ priečil sa Robko. „Poď sa pozrieť, keď neveríš! Aha, tam jeden letí, kýva mi chvostom a kričí: Robóóó, ja už letíím do teplýýých krajííín!“

„Čože?“ zvolal ocko celý prekvapený. Zaraz vyskočil na rovné nohy a bežal k obloku. A naozaj! Nad najvyšším vežiakom na sídlisku letel šarkan a naradovane plieskal dlhým chvostom.

Ale šarkanov hlas už nebolo počuť. Možno preto, lebo medzitým vyletel až pod oblaky.

Ocko otvoril oblok a zhlboka sa nadýchol. Potom pozrel na Robka, kamarátsky ho objal okolo pliec a povedal:

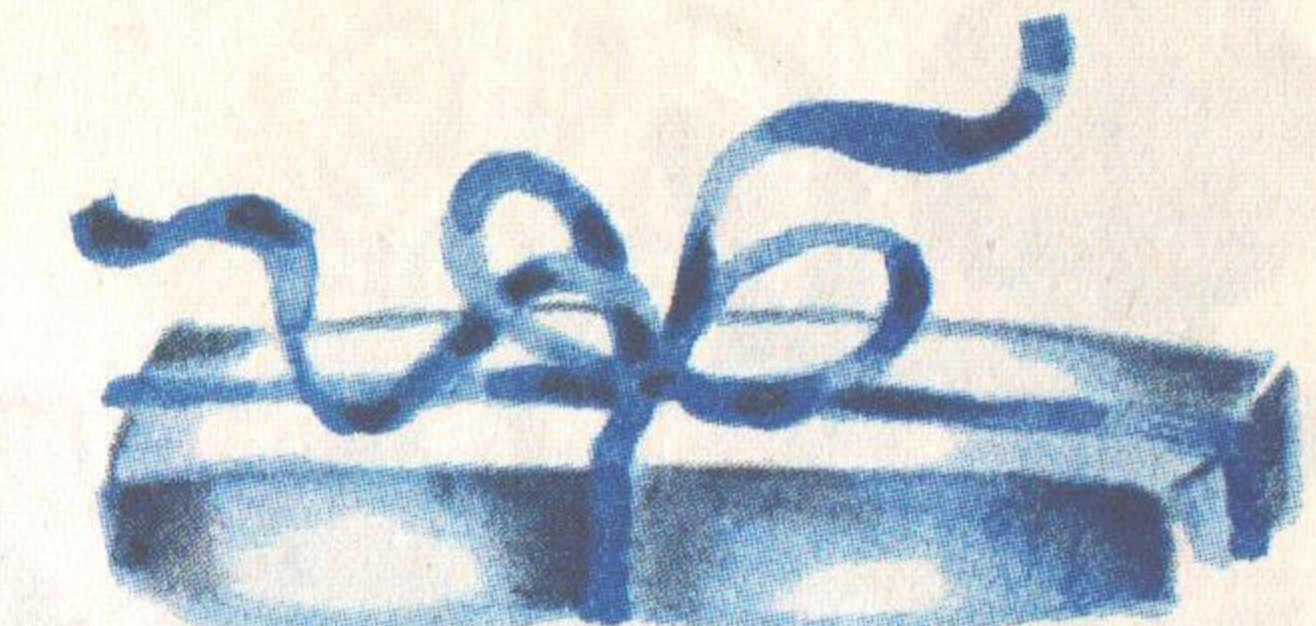
„Máme my dvaja len šťastie! Videli sme šarkana, ktorý sa akurát vydal na cestu do teplých krajín.“

„A videl si, ocko, ako sa mu triasol konček chvostíka?“ spýtal sa Robko. „Asi mu bolo zima, preto odletel.“

„Aj vám bude zima, ak hneď nezatvoríte okno!“ pohrozila im mama, keď vošla do izby a zbadala otvorený oblok. „Taký vetrisko, a oni otvárajú obloky! Chcete obaja nachladnúť?“

„Ale, mama,“ bránil sa Robko. „Veď my sme iba zamávali šarkanovi na cestu.“

„O chvíľu bude plná izba prachu a suchého lístia,“ hundrala mama. „Len sa pozrite, práve teraz jedej žltý list vľetel dovnútra. Robko, vezmi ho a zanes do koša.“

„Čo hodinky?“ podráždene sa spýtal Žukov.

„Zastali mi, súdruh armádny generál,“ priznal sa plukovník.

Generál pozrel na plukovníka.

„To značí, že sú zlé,“ povedal Žukov. „Také haraburdie treba zahodiť!“

Len čo to Žukov dopovedal, plukovník sa postavil do pozornosti:

„Rozkaz, súdruh generál!“

V okamihu si strhol hodinky z ruky a celou silou ich hodil o dlážku.

Hodinky sa rozbili. Skielko sa rozletelo na márne kúsky, puzdro vypadlo, kolieska sa rozkotúlali.

V miestnosti nastalo hrobové ticho. Všetci hľadia raz na Žukova, raz na hodinky, raz na plukovníka.

Žukov sa tiež pozrel na hodinky a potom na plukovníka.

„Sadnite si,“ povedal nakoniec.

Plukovník si sadol. Žukov pokračoval vo vysvetľovaní.

Porada sa skončila, veliteľia sa rozišli. Aj plukovník sa vrátil k svojmu útvaru. Ale ako? Náladu mal pod psa. Za oneskorenie ho čaká trest.

Možno by sa bolo tak stalo. No Sovietska armáda práve zaútočila na fašistov. Sovietski vojaci bojovali odvážne. Veliteľia múdro velili svojim jednotkám. Sovietske vojská prelomili nepriateľské obklúčenie. Do hrdinského Leningradu znova prichádzali vlaky s nákladmi.

Žukov si až teraz spomenul na plukovníka. Začal sa zaujímať, ako bojovala jeho divízia.

„Výborne,“ povedali mu.

„A plukovník?“

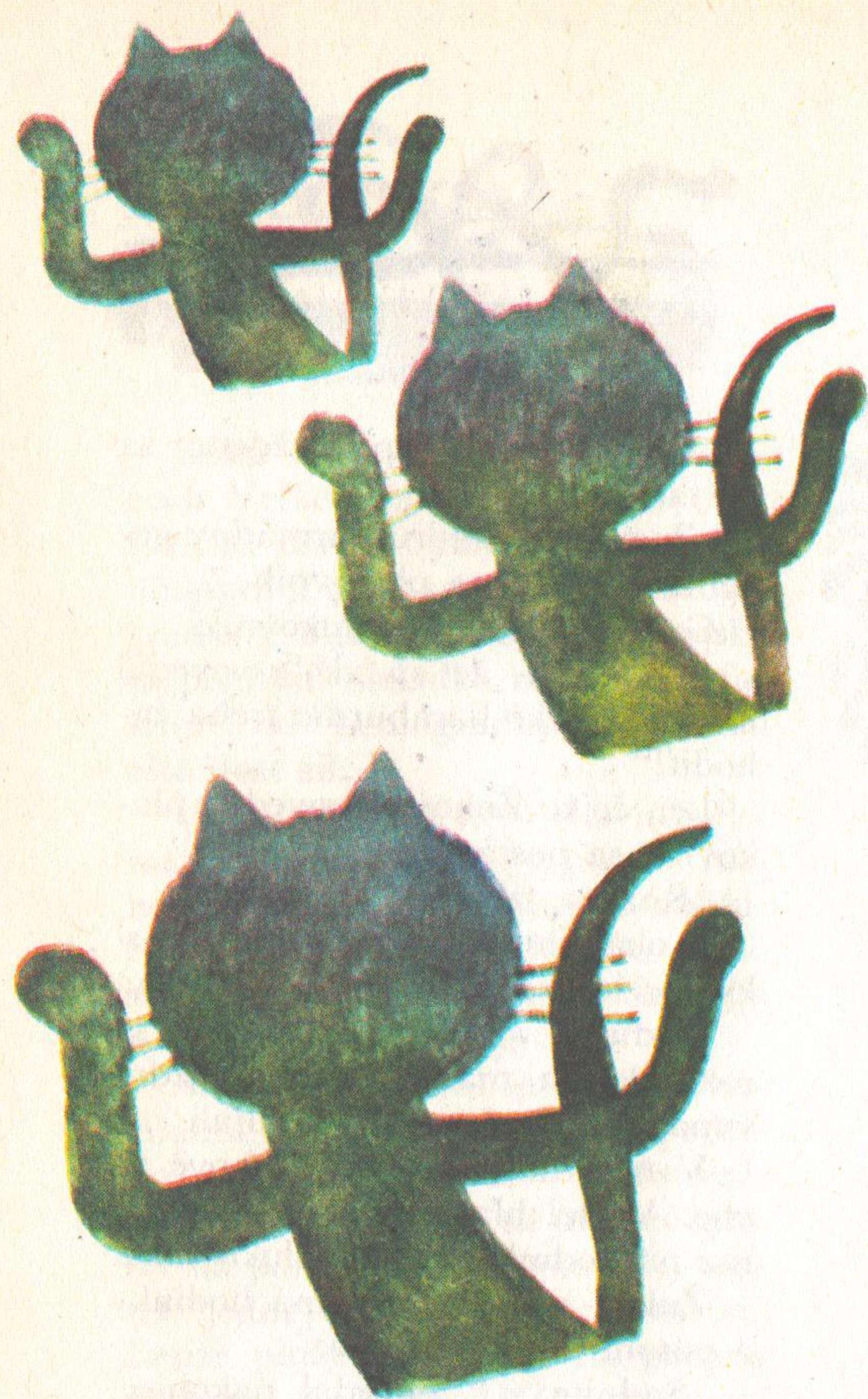
„Výborne,“ znova povedali Žukovovi.

Generál sa usmial. Po spojke poslal plukovníkovi balíček.

Plukovník ho vzal, dumá: Zobrali mi hodnosť? Potom balíček rozbalil. Boli v ňom hodinky od Žukova.

Prel. JAROSLAV REZNÍK ml.

Zelené mačky

GUSTÁV HUPKA

Tri zelené mačky
hľadali si hračky.
Tri mačky zelené
začali naháňať
tiene
na stene.

Kto však kedy videl
mačky zelené?
Tie mačky sú čierne.
Černejšie, ako sú
tiene
na stene.

Majú iba oči
krásne zelené,
lenže tie nevidiať
v ich tieňoch
na stene.

Robko zoskočil zo stoličky. Žltý list zaletel pod stôl. Robko si k nemu kľakol a zvedavo si ho obzeral.

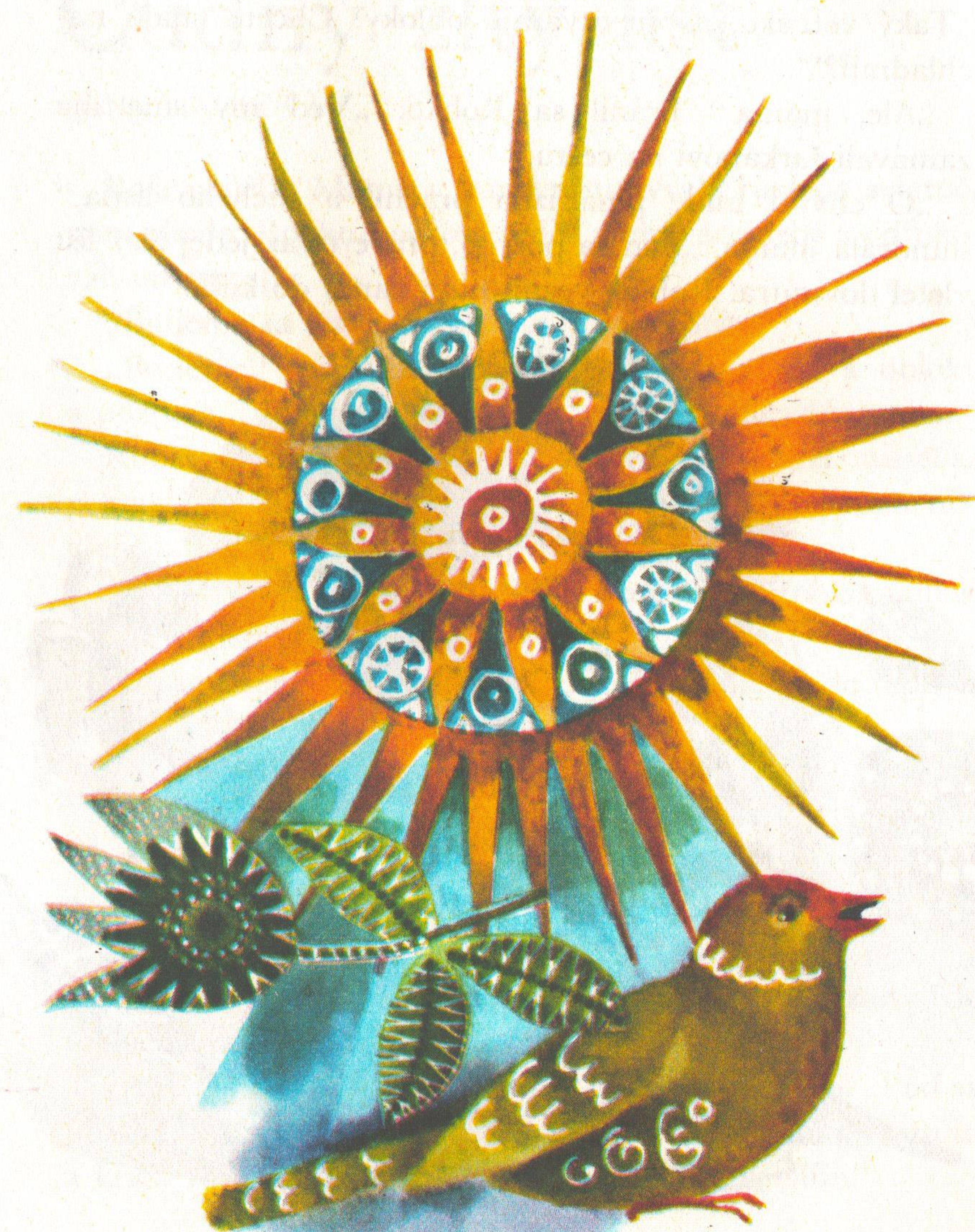
„Mami, tento list má nožičky!“ zavolať spopod stola. „Aj zobáčik má. To asi nie je list. On má aj krídelká!“

O chvíľu pod stolom kľačal nielen Robko, ale aj mama s ockom a všetci si zvedavo obzerali čudný žltý list, čo mal nožičky, zobáčik a krídelká.

„Kanárik!“ potešil sa ocko. „Len si predstavte, priletel k nám kanárik!“

„Aký je uzímený!“ lutovala kanárika mama. „Ktovie, prečo priletel práve k nám?“

„Ja viem, prečo k nám priletel!“ povedal Robko. „On si iste myslel, že sme teplá krajina.“

DANIEL HEVIER

Uspávankúš

Na vankúš sa položím.
Chvíločku si poležím,
a v tej chvíli tuho spím.

Spím. Spím. Spím. Spím.
Spím.
Spím.

Počujem už v polospánku,
že mi spieva uspávanku:

Bim.
Bam.
Bim.

Strojček na rýmy

V mojej hlave, kdesi dnuká,
je strojček, čo rýmy súka.

Už sa sypú — pozri na ne!
Rukávy mám vysúkané,

roboty mám plné ruky:
klopkám báseň ťuki-ťuki,

až kým si to nerozmyslí
malý strojček v mojej mysli...

Nepovie už ani slova.
som dorýmoval. už Veru

Pozri sa,
v kvapke rosy

je zámoček zamáčaný.
Kto v ňom býva? Krásna pani.

Pani vône,
pani vetra,
pani pelu,
pani rosy.

Stále čaká na kohosi.

Hniličky

ALOJZ ČOBEJ

„Viem o hniličkách,“ prehodil z ničoho nič Vlado.

Ivan prestal montovať bicykel.

„Kde?“

„Pod Laziskom.“

Ivan chvíľu premýšľal. Je to ďaleko, kdesi na konci chotára. A navyše Lazisko, rozložitý, husto porastený kopec, bolo skôr bludisko než hora.

„Kto ti o nich povedal?“

„Otec. Dnes pod Laziskom siali.“

Ivan, dotahujúc matičku na sedadle, nevojak pocítil v ústach sladkú chuť voňavých hrušiek.

„Myslíš, že to nájdeme?“

Vec bola jasná.

Vzápätí si obaja chlapci prehodili cez plecica ľanové vrecká a vykročili k Lazisku. Išlo sa im ľahko. Veselé jesenné slniečko žiarilo z belasej oblohy ako uprostred leta. Keď prešli popod Hôrku a zahli k Brezinám, obzreli sa za seba.

Dedina zostala kdesi v doline. V žltkastej hline poľnej cesty zbadali stopu hrubej pneumatiky.

„Aha, otcov traktor!“ zvolal Vlado natešene.

To ich povzbudilo.

Prešli dolinou Mútneho potoka. Slnko znova vyskočilo spoza stromov. Bolo oranžovožlté, no z jednej strany už začínalo rumeniť ako zrelé jablčko. Stúpali teraz do kopca hlbokou lesnou cestou, až sa ocitli na veľkom

prielohe, ktorý pred niekoľkými rokmi družstevníci rozorali. Čerstvo skyprená zem prezrádzala, že sa tu len pred chvíľou skončila sejba. Chlapci si šťastne vydýchli.

„Obídeme to pekne dookola,“ povedal Vlado. „Hruška nemôže byť ďaleko od oráčiny.“

Obišli pole raz, druhý raz, ale hniličiek nikde.

„Budeme musieť pozrieť hlbšie do hory,“ povedali si a už sa aj predierali hustou lieštinou. Hruška však akoby sa prepadla pod zem.

„Vyjdeme ešte na túto stráň a potom sa vrátíme,“ rozhodol Vlado.

Vyškriabali sa hore, hustým čerňičím zišli dolu, ale nadarmo. Po hruškách ani stopy.

Vrátili sa, ale na oráčinu akosi nie a nie natrafiť.

„Čo ak sme zabľúdili,“ zafňukal Ivan.

„Len sa neplaš!“ chlapil sa Vlado.

Blúdili krížom-krážom a ani nezbadali, že sa zmrklo a hora sa naplnila belasým šerom. Jesenný deň je krátky. Ani sa nenazdáš a súmrak sadne na hory ako kvočka na kurence.

Ivan sa tichučko rozplakal.

„Nesmokli!“ povedal tvrdo Vlado, hoci sám mal slzy na krajíčku. „Radšej porozmýšľajme, čo ďalej.“

Stáli na kraji poľany a premýšľali, ako by sa dostali domov. Medzitým obloha celkom potemnela. Nad korunami stromov zablikali prvé hviezdy.

„Musíme volať o pomoc,“ navrhol Ivan.

„Možno tu niekto je.“

Veľmi tomu neverili, ale skúsili.

„Pomóóó!“ zavolali raz, druhý i tretí raz. Neozval sa im nik. Iba tichá ozvena.

Sadli si pod veľký strom.

Po chvíli im začala byť zima a tak si

nahrnuli kopy suchého lístia a zalezli doň až po uši. Kdesi nad hlavami im zavrzgal konár. Akoby sa otvárali dvere na strašidelnom zámku. Pritúlili sa k sebe. Kdesi v diaľke zabrechal srnec. Potom sa celkom blízko ozvali kroky. Opatrne, takmer nečujne zašuchotali v lístí. Ivan sa zatriasol na celom tele.

„Neboj sa, to je iba líška.“

Chlapci sa upokojili. Dlhé ťaživé ticho zaľahlo na horu i na ich viečka. Snívalo sa im o sladkých hniličkách, ktoré pršali zo stromov ako dážď. Hltavo ich jedli, pchali do vreciek i za košeľu. Ale hniličky pršali ďalej, až ich mali po členky, po kolená, brodili sa v ich sladkastej kaši. Možno by sa v nich boli aj utopili, keby mohutné horské ticho nebol preťal zvláštny zvuk. Splašene otvorili oči. Les bol plný zimomravého ranného svetla. V korunách stromov spievali vtáci. Kdesi neďaleko sa však ozýval veselý psí brechot a za ním ľudské hlasy. Kým sa stihli vyhrabať z lístia, zjavil sa medzi stromami Vladov otec.

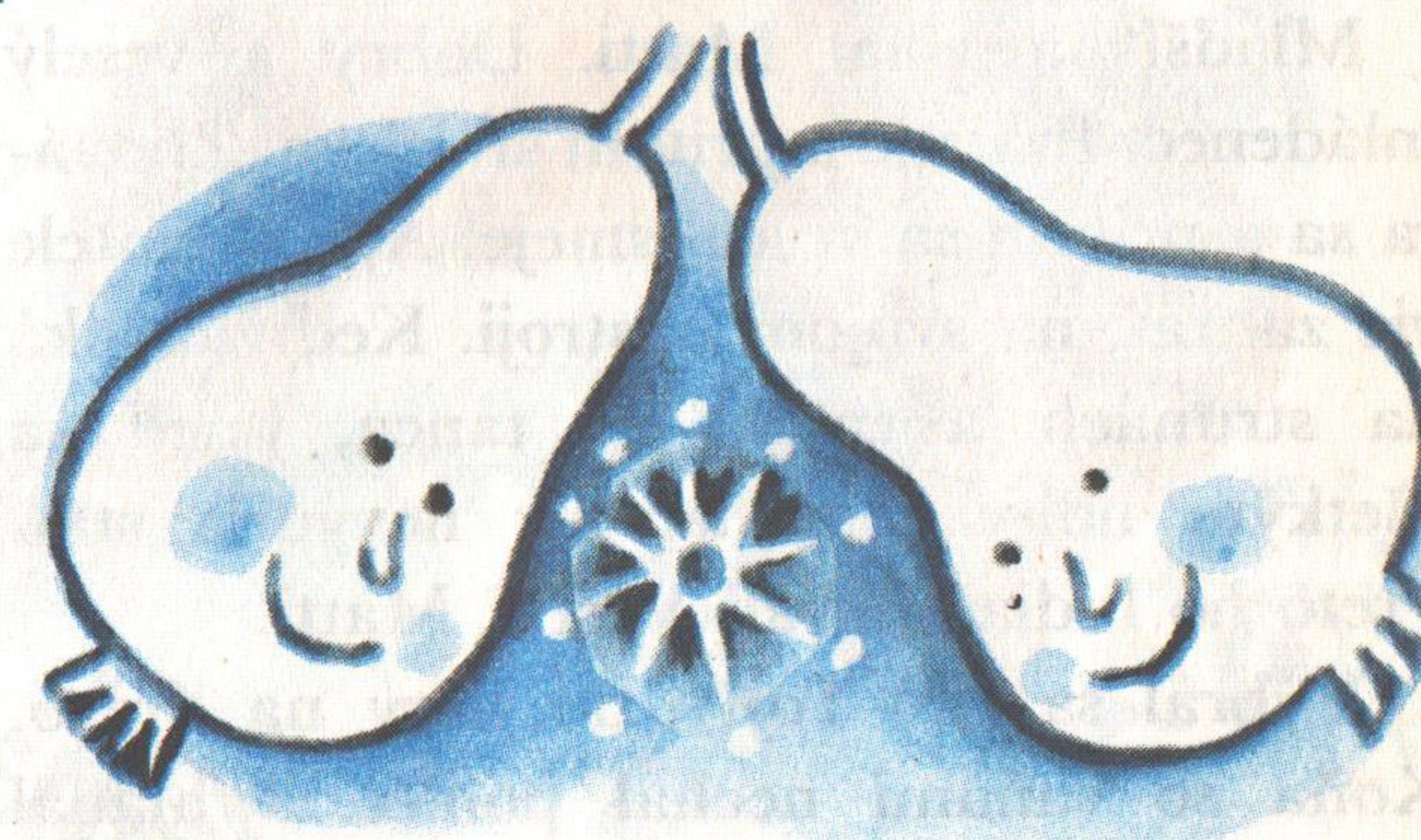
Bledý, s nevyspatými očami pretrel si spotené čelo.

„Ja som to vedel, že vám tie hniličky nedajú pokoj!“

Potom zdvihol unavený zrak kamsi hore.

Chlapci sa pozreli nad seba.

Mohutná koruna starej hrušky, pod ktorou strávili celú noc, bola obsypaná žltozelenými plodmi.

Veselý Matti

KARELSKÁ ROZPRÁVKA

Žili raz starec so stareňou a mali dvoch synov. Starší sa volal Tojvo. Bol to dobrý, pracovitý mládenec, ale veľmi vážny. Nikdy sa nezasmial, nikdy si nezaspieval. Jediná jeho zábava bola: zapáliť si fajku a bafkať. Loví ryby na jazere — mlčí. Stína v hore borovicu — mlčí. Majstruje si lyže — mlčí. Preto aj dostal prezývku Tojvo-Nesmej.

Mladší sa volal Matti. Dobrý a veselý mládenec. Pracuje a pritom si spieva. Zhovára sa a pritom sa veselo smeje. Aj na kantele vie zahrať, na svojom nástroji. Keď zabrnká na strunách a spustí do tanca, hneď sa všetkým nohy zamrvia, nik nevydrží stáť. Preto ho ľudia nazvali Veselý Matti.

Vybral sa raz Tojvo do hory na drevo. Koňa so saňami nechal poniže, vyhľadal

peknú borovicu a stína ju. Rozlieha sa po hore buchot a tresk.

Nedaleko borovice mal svoj brloh medveď.

„Kto to búcha? Kto mi nedá spať?“

Vyteperil sa z brloha, pozerá: akýsi mládenec borovicu stína, triesky mu spod sekery odfrkujú.

Najedoval sa medveď: „Prečo búchaš v mojej hore? Prečo mi nedáš spať? A prečo tu fajčíš-čmudíš? Už aj sa ber preč!“

Vzpriami sa na zadných nohách a zdrapí Tojva labou — hneď mu kacabajka zachrapčala.

Tojvo od strachu vypustil z ruky sekeru a krbáľa sa po snehu, rovno do saní sa skotúľal. Kôň sa zľakol, mykol sane a už frčí po závejoch dolu rúbaniskom, raz-dva bol z hory von. Tak sa to zomlelo.

Príde Tojvo domov — bez dreva, bez sekery, s roztrhanou kacabajkou — viacej mŕtvy ako živý.

Lenže doma potrebujú drevo, nemajú čím kúriť. Pobral sa do hory Veselý Matti. Vzal si sekeru aj svoju kanteľu, sadol do saní a podme. Vezie sa a pritom si hrá a vyspevuje.

Príde Veselý Matti do hory, zočí borovicu podfátú z jednej strany a pri druhej sekeru. „Aha, tu rúbal môj brat Tojvo!“

Postavil Matti koňa so saňami poniže a dvíha sekeru, že borovicu zotne. No rozmyslel si to. Najprv si zahrám, veselšie mi pôjde robota. Veselý Matti bol už raz taký.

Sadol si na peň a hrá. Zazunela celá hora. Zobudil sa gazda-medveď.

„Kto to tu brnčí? Kto mi uši štekľí?“

Vyteperil sa z brloha a vidí: akýsi mládenec na kantele hrá, čiapka na zátylku, okrúhle obrvy, veselé oči, červené líca — a pritom si spieva.

Chcel sa medveď vrhnúť na Mattiho, ale čosi mu bráni: nohy mu samy podľa nôty

drobčia, do tanca sa berú, nevládze ich udržať. Zadrobčil medveď, zadupkal, zareval:

„Uch, uch, uch, uch!“

Až tak hora zhučala.

Matti prestal hrať. Medveď si vydýchol a vraví:

„Nauč aj mňa hrať na kantele, mládenec!“

„Prečo nie,“ vraví Matti. „Môžem ťa naučiť.“

A podal kanteľu medveďovi. Ale medveď má laby hrubé a krivé, iba mláti po strunách a struny škaredo stenú.

„Mrzko hráš,“ vraví Matti, „máš krivé laby. Treba ti ich narovnať.“

„Tak mi ich narovnaj!“ kričí medveď.

„Dobre, keď chceš.“

Zaviedol Matti medveďa k hrubej jedli, naštiepil ju sekerou a vrazil do rázštetu klin.

„No, gazda, vopchaj sem laby a vydrž, kým nepoviem dosť.“

Vopchal medveď laby do rázštetu a vtom Matti vyrazil sekerou klin. Ej, veď len zreal medveď, keď mu rázštep pricvikol laby! A Matti sa smeje:

„Vydrž, gazda, vydrž, inak sa ti laby nenarovnajú!“

„Jáj, nechcem už hrať, nechcem!“ reve medveď. „Prepadni sa aj so svojou kanteľou pod zem! Pusť ma!“

„A budeš ešte ľudí ľakať? Budeš ich z hory vyháňať?“

„Nebudem,“ reve medveď, „len ma pusť!“

„No tak dobre, pustím ťa.“

Matti znova zatíkol do rázštetu klin, medveď si vytiahol laby a ušiel do brlohu.

„Ale nie aby si zabudol na svoj sľub!“ kričal za ním Matti, „lebo prídem a pripomeniem ti ho!“

Narúbal Matti plné sane borovicového dreva a pobral sa domov. Vezic sa na saniach, hrá na kantele a pritom si spieva.

Taký vám bol Matti.

Od tých čias už medveď nenapáda ľudí. Keď začuje ľudský hlas alebo buchot sekery, pomyslí si: „Ktovie, či to neprišiel Matti.“ A leží si ticho a pokojne vo svojom brlohu.

Prel. MÁRIA ĎURÍČKOVÁ

Ako sa Mig a Mag zoznámili s našou školou

Kvôli správnej postupnosti uvediem teraz, ako to všetko vyrozprával strážnik Bakuľa.

Sedel v ovocnom sade a snoril, čo sa robí v mestečku. Pri očiach si pridržal ťažký ďalekohľad. My deti sme sedeli v škole a z dospelých sa na zelené čerešne nik nevyberie.

Ale zrazu si Bakuľa uvedomil, že sa zmýlil. Tí darebáci vonkoncom neuznávajú úradné hodiny! Tí dvaja stáli za pohľad! Jeden mal na sebe pásikavé pyžamové nohavice a odrastený pršíplášť. Bakuľa pre istotu namieril ďalekohľad na oblohu, ale tá bola v poriadku. Tým niekoľkým mráčikom sa iste ani nespína o daždi. A ten chalanisko mal na sebe ešte aj čiapku! V takom krásnom čase! Asi sa bojí úpalu. Aj ten druhý mal čapicu, natiahnutú ju mal až po uši. Na spodku akési montérky. A na vrchu pyžamový kabát od nohavíc toho prvého. No dvadsať metrov od sadu chlapci zabočili doprava.

Takto vyzeralo prvé stretnutie na diaľku strážnika Bakuľu s Migom a Magom. O niečo zaujímavejšie bolo stretnutie zmrzlinárky. Tá sa s nimi totiž nevidela iba na diaľku, ale z očí do očí. Rozpráva o tom s hrôzou ešte aj dnes:

Pult mala v ten deň takmer prázdny. Čerstvá zásielka zákuskov ešte neprišla. Ani na zmrzlinu sa takto na jar nikto nepohrne. Zmrzlinárka vedela, že predpoludním nebude mať nijakú tržbu, preto radšej vyšivala obrus. Návštevníkov si všimla, až keď boli temer pri vchode. Po-

znala to podľa tieňa, ktorý padol na jej výšivku. Potom si zložila okuliare, bez ktorých nablízko nemohla vyšívvať. Zhíkla. Jej krámič si prezerala dvojica vysokých chlapcov. Nepravreli ani slova, nevraviac o pozdrave. A čo to, preboha, mali na sebe... Iste sa prestrojili, aby ich nikto nespoznal. Zmrzlinárke vraj vtedy prišli na um všetky krádeže, ktoré videla v kine. Nemusela dlho premýšľať, návštevu hneď priradila medzi vykrádačov bánk a poštových zásielok. Kto by to čakal v Rovine!

Zrazu sa gangstri pohli. Ona vykrikla. Ale ako! Vykrikla ako človek, ktorému ide o život!

Mig a Mag neskôr vraveli, že práve vtedy chceli odísť. Obchodík aj prečudesne tučnú ženu celú v bielom a pichajúcu čímsi do kusiska hnedej látky si už dobre prezreli. Tá má iste takých tristo dvadsať pozemských rokov, odhadli podľa svojej nesprávnej teórie o našej dlhovekosti. Ale keď skríkla, zarazili sa. Možno od nich niečo chce.

„Prečo tak ziapeš, veď mi zaľahne v ušiach. Robí sa dačo, či čo?“ spýtal sa zdvorilo Mig.

„Ak máš nejaké problémy, pokojne to vysyp,“ pridala sa starostlivo Mag. „Dostaneme ťa z toho, to je normálka.“

Na takú reč vedela úbohá zmrzlinárka odpovedať iba jediným spôsobom: ďalším, ešte zúfalejším výkrikom.

„No táák... nerev...“ úšil ju Mag a pohol sa k nej.

Zmrzlinárka ustupovala...

Okolo obchodíka sa v úctivej vzdialenosti zhýkli naši mierumilovní obyvatelia. Penzisti, ženy s deťmi, a zo školy vyzrel dokonca školník. Napriek strachu si nik nechcel dať ujsť ani slovíčko. Všetci už počuli, čo dokážu mladiství zločinci. Iste utiekli odniekiaľ z polepšovne. Ináč by neboli v pyžamách. Aj čapice majú preto, že sú vystrihaní dohola.

Vtedy už Mig s Magom zistili, že sa s touto pozemšťankou nedohovoria.

„Čau,“ pozdravil slušne Mig a pobrali sa preč.

Hlúčik sa rozostúpil. Vesmírania prešli medzi nimi a pozemšťania ničomu nerozumeli. Prečo sa napokon nič nestalo? Starostlivo usadili

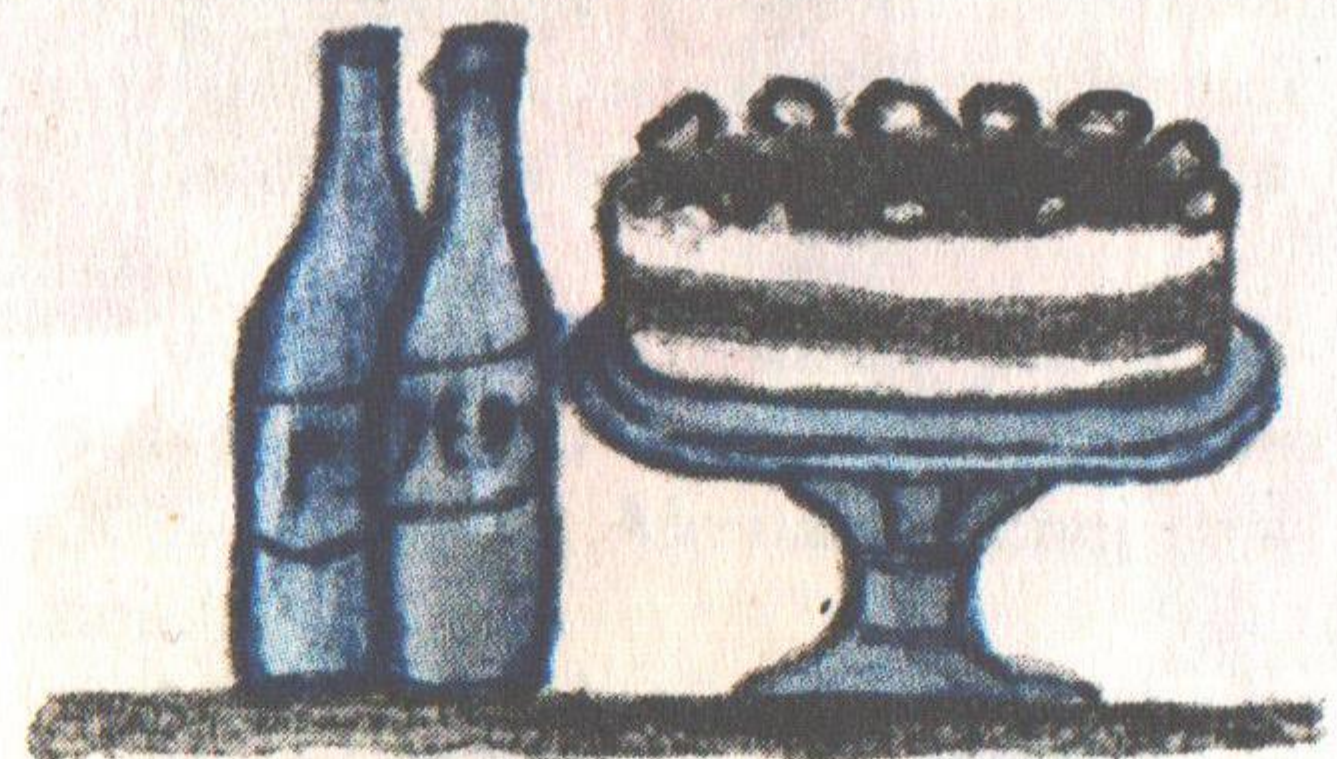
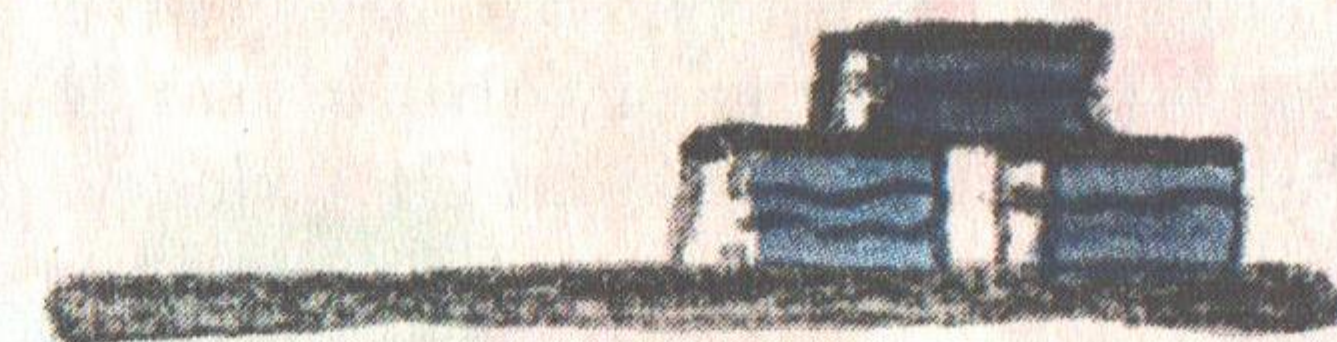

úbohú zmrzlinárku na stoličku. Na čelo jej priložili chladné obklady. Ladu bolo našťastie v cukrárni dosť.

Mig a Mag sa potom pobrali rovno ku škole. Chceli nás počkať a opýtať sa najmä na čudné zmrzli-

nárkino správanie, ktoré sa tak veľmi líšilo od nevšímavosti ostatných pozemšťanov.

Tu je čas, aby som použila školníkovu svedectvo. Poznám to dosť

dobré, lebo ho vykladal v rozličnej podobe celé dni.

Z diaľky videl, čo sa stalo v cukrárni, a stihol sa už pripraviť. Narýchlo sa ozbrojil, v ruke stískal riadny oceľový kľúč. Len nech sa tí chalani odvážia! Bol rozhodnutý ochrániť stánok vzdelávania hoc aj vlastným telom.

Chalani kráčali rovno oproti nemu. Vôbec sa nechystali vyhnúť škole ani ťažkému kľúču.

Školník však Migovi a Magovi zastal cestu. Široko sa rozkročil a čakal.

Mig a Mag na seba hľadeli, tiež sa rozkročili a čakali.

„Stojte, lebo...!“ zvolal a zdvihol kľúč nad hlavu. Po posile ani chýru. Všetci zvedavci ostali v cukrárni, nedbajúc, že ich títo tu mohli pokojne vykradnúť.

Vtom školník pocítil, ako mu oťaželi ruky. Darebáci si ho ani nevšimli, obišli ho, akoby bol kandeláber, a vošli rovno do školy.

„Chyťte ich!“ vykrikoval zúfalo a nato sa z cukrárne vyvalil huf zvedavcov a mieril ku školníkovi, ktorý stál podobný soche na dolnom konci námestia. V hrdo vztýčenej ruke zvieral oceľový kľúč.

„No, čo pozeráte...“ kyslo sa usmial. „Dostal som kľúč!“

Medzi penzistami stál bývalý školský zubný lekár. Školník si vydýchol. Lekár ako lekár, len nech mu pomôže. Aj tak kdesi čítal, že všetko so všetkým súvisí. Tak to hlása moderná medicína. Zhnisané zuby so zápalom srdcového svalu, žalúdok s nervami, kosti s počasím a tak ďalej.

„Nemôžem sa ani pohnúť,“ ponosoval sa školník. „Hneď ma to ukrutánsky zabolí,“ zaklamal pre istotu.

Ale naozaj bol celý stuhnutý. Zubár ho prevrhol na zem a začal s masážou. Rad-radom ho vystriedali ďalší. Napokon strpnuté údy povolili. To bola lahoda! Školník sa ani riadne nepovystieral a hneď bežal do školy. Ostatní váhavo za ním.

Mig a Mag si práve prezerali školské pivnice. Chceli prejsť budovou systematicky zdola nahor. Získať predstavu o tom, ako si človek na Zemi buduje svoje obydlie. Na prvý pohľad bolo iné ako u nich. Ťažké, hmotné, uzavreté, akoby sa ľudia pred sebou skrývali. Mig a Mag chceli zistiť, ako to pôsobí vo vnútri budov. Magovi sa zdalo, že dnu sa musí človek cítiť stiesnene. Alebo domácky a bezpečne, protirečil mu Mig.

Ich obydlia podnecujú fantáziu (to nám rozprávali neskôr), sú netrvalo a menlivé. Budovy sa podobajú mydlovým bublinám. Poletujú vo vzduchu... Človek si svoju bublinu môže preniesť, kde chce. Môže ju pretvoriť podľa svojho želania. Každý má priestor pre vlastnú fantáziu, preda sa je to však len bublina. Nestabilná, netrvalá ako osud jej obyvateľa. Ale krásna, ľahučká a stále nová ako myšlienka.

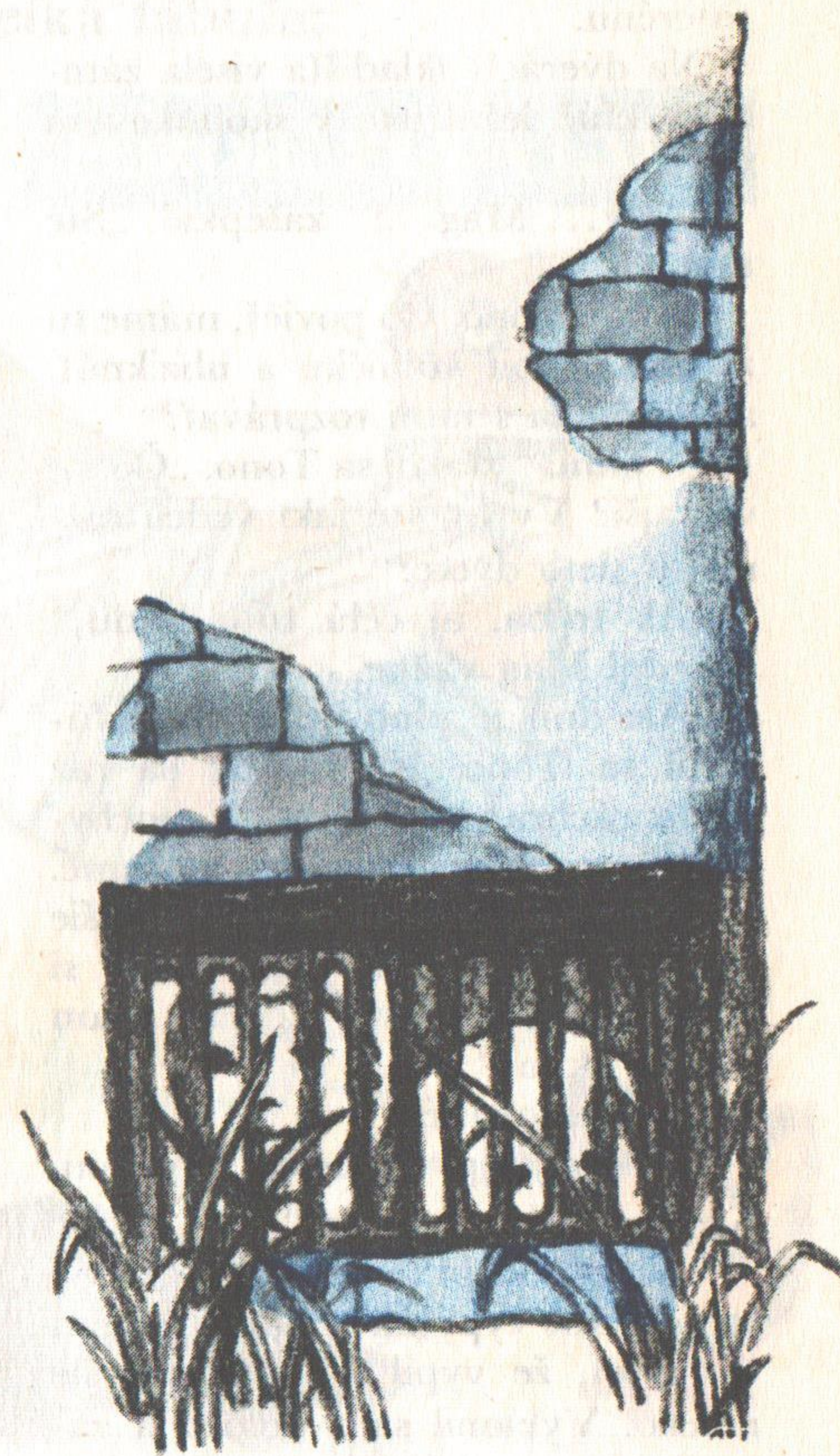
Školník začul šramot zo skladišta vyradených lavíc. Tichučko sa prikradol ku dverám. A za nič netušiacim Migom a Magom zapadla dô-

kladná pivničná závera a otočil sa kľúč v ťažkej zámke.

Školníkovo hromčenie vylákalo do okien takmer celé osadenstvo školy. My štyria sme hneď vedeli, čo sa robí. A keď sme videli huf rozhorčených ľudí rútiacich sa do školy, bola to jasná vec. Väčšiu hrozbu pre žiaka, ako sa dostať do školníkových rúk, sme si ani nevedeli predstaviť. Bakuľa bol proti tomu nula.

Zemepisárke sa konečne podarilo obnoviť poriadok a my sme rozmýšľali, kam z konopí. Nikto sa už nechechtal, všetci počúvali výklad novej látky. Vtedy vstal Tono a vypýtal sa. Chudák! Vyzeral, akoby sa mu farba z vlasov rozliala po celej tvári. Veď to aj bolo pod úroveň, vypýtať sa ako nejaký usoplený prvák.

Kým sme počúvali zemepis, Tono bežal ku zborovni a chystal sa vyklopiť pravdu. Bez jeho svedectva by boli schopní strčiť tých dvoch ako bezprizorných do detského do-

moja. A ufrngnúť odtiaľ je stopro ľahšie ako ujsť z Ahu, hoci aj s celou raketou. Urobil by pre chalanov z Ahu všetko, čo je v jeho silách. Ale do zborovne sa mu ktovieako nechcelo.

Tono sa nadýchol po druhý raz a vrazil dnu. Také čosi by si nikdy predtým nedovolil, zborovni sa každý vyhýbal na sto honov.

No v zborovni Ahania neboli!

Tono sa chcel nepozorovane stratiť. Už-už zatváral dvere, keď si ho všimol riaditeľ. Stopro pre jeho červené vlasy. Tonovi prihárilo, a tak sa rýchlo vynašiel.

„Súdruh riaditeľ, ja mám zistiť... čo sa zbehlo... a povedať to súdružke učiteľke Navrátilovej, prosím...“ jachtal.

„Súdruhov učiteľov budem informovať cez prestávku v riaditeľni,“ odvetil stroho riaditeľ.

To už bol Tono zasa na chodbe, spoza dverí trčala už iba jeho štica. „...práci, súdruh riaditeľ,“ rýchlo pozdravil a hasil si to rovno do suterénu.

Na dverách skladišťa visela zámka a kľúč ležal iste v školníkovom vrecku.

„Mig... Mag...!“ zašepkal. „Ste tam...?“

„Ahoj, Tono. Čo povieš, máme tu z toho urobiť kôlničku a ubzknúť, alebo dá sa s nimi rozprávať?“

„S nimi?“ zľakol sa Tono, „Čo ste včerajši? Vy by ste fakt vedeli rozmlátiť tieto dvere?“

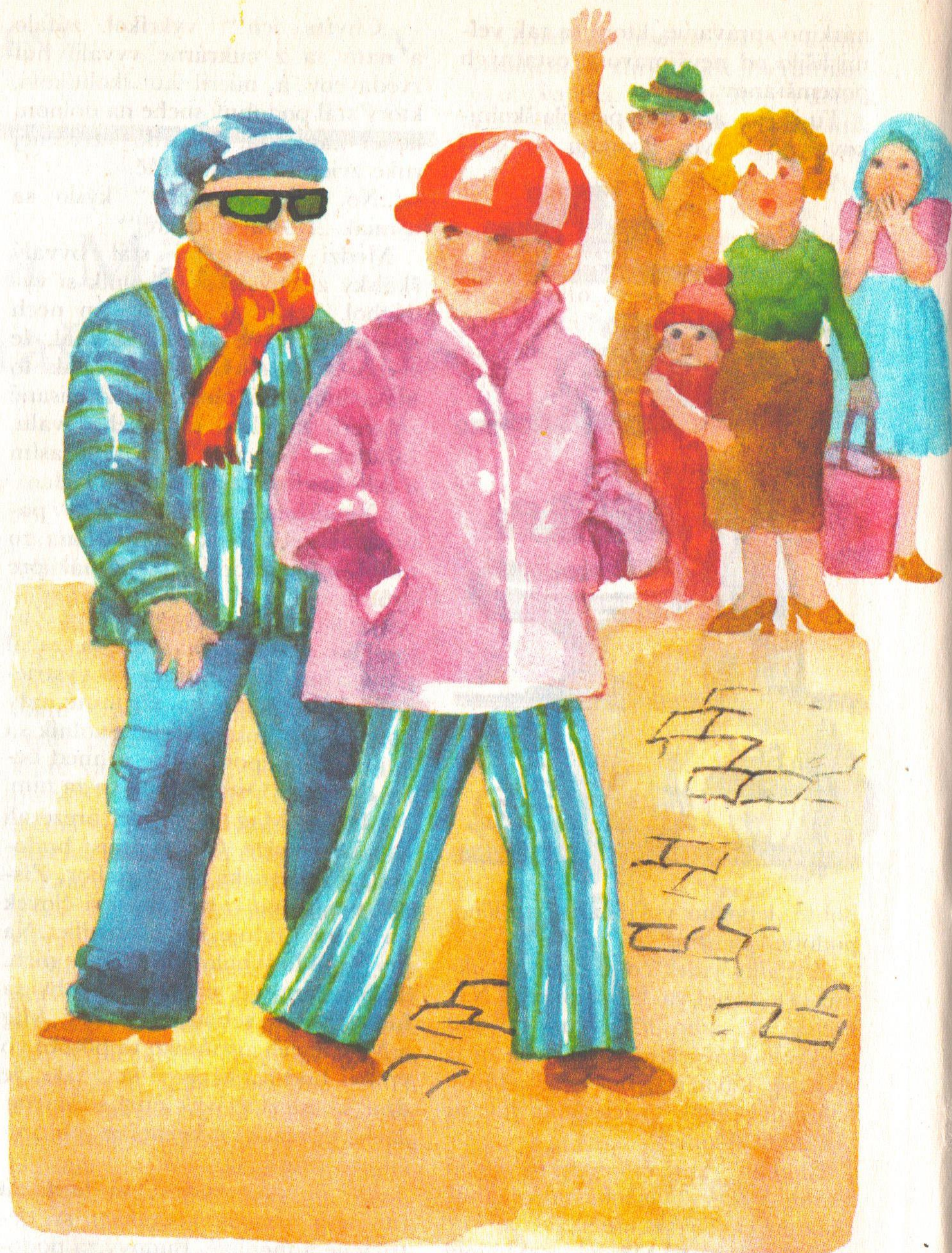
„Ak treba, aj celú túto budú,“ povedal Mag vážne.

„Ale dnu je plno deciek,“ rozľútoštil sa Tono. Netušil, že sa raz stane záchrancom školy. Nepochyboval o tom, že vesmíran neklame. „Ináč by to nebolo zlé. O kus dlhšie prázdniny! Ale nedá sa.“ Vtedy si spomenul na okno. „Máte tam predsa okno?“

„Zamrežované.“

„Tak to najprv skúste s mrežami. Ale nech vás nechytia!“

Tono vybehol teraz ozaj tam, kde sa pôvodne vypýtal. V najhoršom sa vyhovorí, že vypil na ovocie kyslé mlieko. Vyklonil sa z obloka a za-

hvízdal. Kamoši budú vedieť, že cesta je voľná.

Mreže v jednom z okienok sa vyklopili ako padací most. Mig a Mag vyliezli, poobzerali sa a náhlivo kráčali krížom cez dvor.

„Pridajte, kamoši!“ vykrikoval zhrozene Tono.

Ahania sa zastavili, obzreli a zakývali mu na pozdrav. Až potom sa pustili do behu. Plot do susednej

záhrady preskočili na prvý pokus. Tí by bezpečne trhli všetky rekordy v skoku vysokom! Tono obdivne hvízdol. Potom sa pustil do rehotu, lebo až teraz videl na vlastné oči, ako sa naobliekali. Tí tomu dali. Jasné, že dospeli sú z nich úplne zjančení. Spoznal svoj pršíplášť. Pyžama patrí podľa všetkého Rapkáčovi.

Ahania sa blížili k lodi. Znova sa

dostali do zorného poľa strážcu Bakuľu.

Vravel, že neveril vlastným očiam. Pre svoju nedôverčivosť mal dve vážne príčiny. Flaštička s tuhým bola už, po prvé, prázdna. V takom prípade sa nedá žiadať od nijakých očí na svete, aby slúžili bez omylov a figliarstiev. A po druhé, to, čo videl, bola už na prvý pohľad vyložená hlúposť. Akoby sa jeho oči na seba pohnevali a každé vymýšľalo čosi iné. Právě oko zbadalo chalanu v svietivom cirkusáckom úbore, ako sa natahuje za čerešňami a vážne si ich obzerá. Právě tie najzrelšie. Akoby v živote nevidel človeka. A darebácke oko ho uvidelo napravo.

No len čo sa strážnik pustil napravo, ukázalo mu ľavé oko toho istého chalana. Ale na opačnej strane!

A tak to pokračovalo, pravé oko nadŕžalo chalanovi na pravej strane, ľavé na ľavej strane sadu a on, úbožiak, pobiehal hore-dolu, pokým celkom neustal. Okrem toho videl vyložené nezmysly! Napríklad, že ten rozkrádač družstevného ovocia má celkom žlté vlasy, žltejšie ako kanárik...

Bakuľu sa vyľakal. Nieкто vidí v takýchto prípadoch biele myši, on kanárik v kombinézach. Zvalil sa do trávy a tuho zavrel obe oči. Pred tvárou sa mu mihali žlté, červené a oranžové kolieska. Takto sa hrával, keď bol decko, spomenul si a hneď sa aj začudoval, že si pamätá z detstva práve takýto nezmysel.

Neskôr oči zasa opatrne otvoril. Prvé nezbadalo nič čudné ani druhé. Celkom sa vyliečil! Ešte to by mu chýbalo, kanárik a biele myši! Teraz je už všetko v poriadku. Slnko visí na nebi, stromy rastú koreňmi do zeme a nikto po nich nelezie.

Často potom skúšal, či zase nevidí žlté kanáriky — a uhol si radšej o hlt menej.

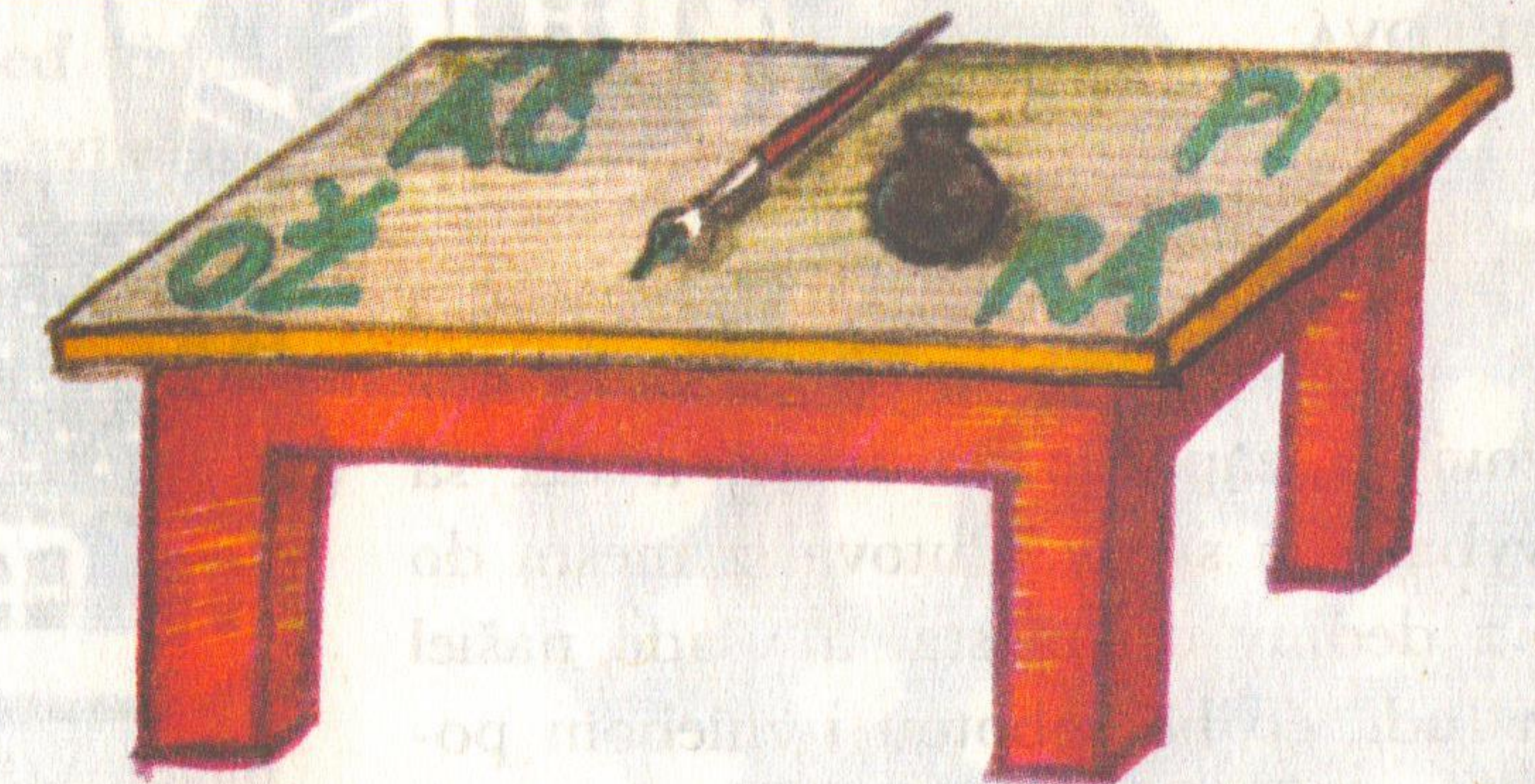
(Pokračovanie)

Píše ALTA VÁŠOVÁ

ILUSTRUJE MAJA DUSÍKOVÁ

VESELÝ STĽPEC JOZEF PAVLOVIČ

Slová sa ináč píše na papier a ináč na stôl. Na stôl ich možno napísať aj takto: (pre tých, ktorým to myslí za roh):

Pes prechádzal cez nechránený prejazd. Skoro ho vlak zrazil. Šiel na bezpečnostný úrad a riadne im naštekal. Ešte v ten deň stála pred prejazdom veľká tabuľa:

POZOR, ZLÝ VLAK!

Zvieracie otázky

Pýta sa KURA, čo je to KÚRA, pýta sa PIPKA, čo je to PÍPKA, pýta sa OSLA, čo je to OSLA, pýta sa LOS, čo je to LÓS, pýta sa ČAP, čo je to ČĀP, pýta sa MYŠ, čo je to MYS.

Hluchý Honzo

HANA FERKOVÁ

Honzovi sa zapáčilo vo svete, a tak sa znovu vybral na skusy. Putoval z mesta do dediny, z dediny do mesta a všade našiel dobrých ľudí, čo ho robotou i chlebom ponúkli.

Raz ho však šťastie opustilo. Už sa zmrákal, keď prišiel do dediny, v ktorej ešte nebol. Dlhá cesta ho zmorila. Rád by si bol odpočinul, hlavu dakde sklonil. Aj hlad sa už hlásil, v bruchu mu cigáni vyhrávali. Darmo však prosil, aby ho prichýlili, krajček chleba podali. Prešiel už celú dedinu, od domu do domu, z horného konca na dolný a z dolného po druhej strane na horný. Takí tu bývali ľudia — srdce ani kameň. Veru tak, mali radi len seba.

Vošiel Honzo do posledného domu konča dediny ešte raz šťastie skúsiť. Zaklopal, dvere otvoril — a vo svetlici gazda s gazdinou, deťmi, paholkami i slúžkami — všetci okolo stola. A na stole misa plná voňavých lievancov. Len tak rozvoniavali tvarohom, lekvárom a maslom.

Stojí Honzo pri dverách, širáčik v rukách žmolí, oči na misu vytriešťa.

„Dajbože zdravia!“ pekne sa pozdravil. „Či by sa tu nenašlo miesta pre počestného?“

Gazda naňho nedobre zazrel, na pozdrav neodvetil, cez zuby precedil:

„Hybaj o dom ďalej! Vidíš, že nás je veľa.“

Honzo sa však nebral, dvere neotváral, ale poďho na lavicu k peci. Pekne sa tam uvelebil a povedal:

„Predsa ma šťastie neopustilo, našiel som dobrých ľudí.“

Ale gazda na neho zle-nedobre:

„Pakuj sa mi z chalupy, odroň, potlkeň akýsi!“

Honzo však nič. Ešte lepšie sa na lavici usalaší, usmieva sa, k mise sa načahuje.

„Či ste len dobrý; gazdíčko! Aj nocľah dáte, aj nachováte.“

Gazda už ústa otváral, že tuláka vykrstí, no gazdiná ho predišla.

„Počkaj, starý! Nevidíš, že je hluchý? Radšej už nič nevrav!“

Gazda sa zháčil, no predsa sa spýtal:

„A skadeže si?“

Honzo sa naširoko usmial a bral si druhý lievanec.

„Mnoho sveta som prešiel-prechodil, to je pravda, ale takých milosrdných ľudí som nikde nestretol,“ povedal Honzo a znovu sa načiahol k mise.

Ostatní sprvu prestali jesť, no keď videli, ako lievance po jednom miznú, chytro sa spamätali. Veď tento tu by im nebodaj večeru zjedol.

Gazda potom prikázal slúžke, aby hluchému dala snop slamy do kúta. On šiel spať do komory, paholci na povalu a slúžky sa uložili na pec.

Keď všetko stíchlo, dievky na peci začali šušotať. Jedna vraví:

„Ja som dnes vzala gazdinej kus masla, a povedala som na kocúra.“

Druhá vraví:

„Ja som vybrala vajcia z kurína, a gazdinej som navravela, že ich uchmatla kuna. A tep-

lého dojeného mlieka sa vždy napijem do vôle.“

Potom si šuškali, ako paholci vynášajú klobásky, obilie a kadečo iné. Do polnoci toho naspomínali až-až.

Honzo ráno vstal, pri studni sa v čerstvej vode vyšplechotal a poďho ku gazdovi. Odviedol ho nabok a povedal, že veru on nie je hluchý, iba sa tak robil, aby hlad zahnal a nocľah dostal, a naostatok mu porozprával, čo si dievky na peci šušotali.

Gazda sa sprvu hneval, že si taký pobehaj z neho, váženého gazdu, blázna robil, ale potom sa mu všetko v hlave rozležalo. Zahanbil sa, že ho lakomstvo opantalo, a milého Honza zavolať do izby. Tam mu dal na stôl misy a krčahy naznášať, hostil ho ako pána.

Keď Honzo odišiel, začal gazda poriadky robiť. Vyhnal zlodejov, čo mu z domu vynášali, nech si idú kade ľahšie.

Paholci a slúžky hneď vedeli, kto im tak zavaril, a zastrájali sa, že mu pekne poďakujú. Pustili sa za ním, ale kde už Honzo bol!

Za tromi dolinami a jedným vrchom.

Nepravdivá reportáž

JÁN ULÍČIANSKY

Autá i automaty sú v dnešnej dobe veľmi obľúbené. Nečudo, že v závode CHRÁPA-DLO vo Veľkých Spáčoch vyrobili automatickú posteľ.

Išla veľmi na odbyt.

Preto v Malých Spáčoch vznikol odštiepený závod na výrobu detských automatických postieľok.

Iste vás bude zaujímať, ako sa také postieľky vyrábajú. Ja som to tušil, a preto som do Malých Spáčov osobne zašiel. Cez vrátnicu som prešiel bez problémov. Vrátnik spal.

Po závode ma sprevádzal mladý sympatický inžinier Nôcka. O výrobe automatických postieľok mi rozprával s takým nadšením, že mi začali viečka oťažievať a musel som sa premáhať, aby som nezaspal.

Ale predsa som si stihol zapamätať toto:

„Pred založením závodu boli Malé Spáče celkom bezvýznamným mestečkom,“ začal inžinier Nôcka. „Ak, pravda, nespomenieme nášho významného rodáka zoológa Zoltána Hrdličku, ktorý pozoroval zimný spánok medvedov. To bolo z histórie. Teraz prejdeme k výrobe. Postieľky vyrábame v troch veľkostiach: veľké, menšie, najmenšie.“

„A v akých farbách?“ opýtal som sa.

„Ružové a svetlomodré. Ale ružových je viac, lebo sa rodí viac dievčat. Postieľka má tri veľké programy: uspávanie, spanie a zobudzanie.“

Potom ma zaviedol do najzaujímavejšej časti závodu, kde sa vyrábajú detské sny. Na prvý pohľad to vyzeralo ako v materskej škôlke poobede.

V malých postieľkach spali deti. Zložitými prístrojmi sa ich sny kreslili na osobitné fólie, ktoré sa potom montovali do automatických postieľok.

„Čo sú to za deti?“ chcel som sa opýtať.

„Pst!“ upozornil ma inžinier Nôcka a po prstoch sme vyšli von.

Neviem prečo, ale ďalej sme sa rozprávali už iba pošepky.

„Čo sú to za deti?“ zopakoval som otázku.

„Vyberáme ich na základe konkurzu. Sú to deti, ktoré majú najkrajšie sny. Prednosť majú, pravdaže, sny farebné.“

„No dobre,“ povedal som. „Ale aký to má zmysel?“

„Dnešné deti už nebudú musieť snívať samy. V automatickej postieľke sníva za ne automat!“

„Aha...“ povedal som dosť nepresvedčivo.

Potom sme prechádzali po krásne zariadených halách na výrobu uspávaniek, riekaniiek a rozprávok pred spaním.

Ale akosi ma už nič nepotešilo.

Inžinier Nôcka bol rád, že napíšem o ich závode. Pri rozlúčke mi daroval automatickú postieľku v svetlomodrom prevedení.

Keď som prechádzal cez vrátnicu, opýtal sa ma prísne vrátnik:

„Vy ste kto? Nevidel som vás prichádzať.“

Ukázal som mu svoje doklady.

Nedelňajšie cestovanie

MIKLÓS VERESS

*Mrkva — autobus je len,
šoférom kosť tu je.
A sprievodca — petržlen
z hrnca pokrikuje.*

*Karol Kalerábik,
Klárka Karfiólová!
V Polievkovom meste
neboli tu ešte,
ráčte vystupovať!*

Tajomstvo chladničky

MICHAL ČERNÍK

*Do chladničky
ukryli sa
zima, mráz
a metelica.*

*Vedno hospodária hore-dole,
krásne ako na severnom póle.
Mamička im dáva jedlá štyri:
mlieko, mäso, vajčička a syry.*

„Sú už dávno neplatné. Dnes máme rok 2003. Postieľku nechajte tu a choďte, odkiaľ ste prišli!“

Smutný som sa vrátil domov.

Nemám teraz nijaký dôkaz o návšteve v Malých Spáčoch. Moju reportáž neuverejnia nijaké noviny. Iba ak časopis Slniečko.

Prel. VOJTECH KONDRÓT

Ako sa Kubko nestal pánom

JÁN DONOVAL

Varil si raz Kubko z posledných krúp polievku. No ako to už býva s biednymi ľuďmi, všetka mu z hrnca vykypela.

Ej, či len vtedy Kubko horko zaplakal, na zlý osud zanádal. A keď sa už od srdca vynariekal, podho k bohatému richtárovi.

„Tak a tak,“ začal Kubko pred richtárom reč, „preto sa ja takto nedobre mám, že mi chýbajú nohavice, lajblík, čiapka a čižmy červené. Keby som ich mal, hneď by mi bolo sveta žiť. Nože no, richtárko, zľutujte sa, čižmy, nohavice, lajblík a čiapku červenú mi kúpte.“

Zalupal lakomý richtár dych, na slovo sa v prvej chvíli nezmohol.

No keď Kubko tak dodal, že by si veru za tie nohavice, lajblík, čiapku a čižmy červené dal i sto palíc vytať, zahrála v richtárovi čertovská strunka.

Hneď a zaraz pustil sa Kubko obšívaj, zábavu richtárke a svojim detiskám robiť. Lenže Kubko už pri štyridsiatom údere vzal nohy na plecيا, na ďalší výprask nečakal.

No po čase, keď sa mu chrbát zahojil, preda mu len nohavice, čižmy, lajblík a čiapka červená nedali pokoj, podho znova k richtárovi.

Lenže aj tentoraz obišiel naprázdno, lebo namiesto sto palíc len deväťdesiatdeväť vydržal.

„Ejže nie takto, richtárko,“ vraví nešťastný Kubko, keď sa po tretí raz do richtárovho domu dovliekol. „Pekne ma vy len ku kolu povrazom hrubým ako vaša ruka priviažte a tnite, ako len vládnete, za mačný máčik na môj nárek nedbajte.“

Urobil richtár, ako Kubko žiadal, veď čože, znova bude zábava, a on o nič nepríde. Veď kdežeby zbiedenný Kubko sto palíc vydržal. No Kubko zaťal zuby, zavrel päsťe

Prerušená rybačka

LADISLAV KUČHTA

Do dunajského ramena sa vrátil silný vietor. Voda zašpliechala až k brehom. Červený plaváček mi začal poskakovať po vodnej hladine. Topole a jelše sa prehýbali v driekoch, trsteniariky bezhlavo poletovali, trstie nakláňalo hnedé strapaté štice až na zem.

Obzeral som sa, kde nájsť tichšie miesto. Vtedy mi do očí padlo hniezdo zošuchnuté tesne nad vodou. Ak sú v ňom mláďatá alebo vajíčka, bude s nimi zle. Vtom sa popri brehu mihol zverík hnedastej srsti. O chvíľu sa ukázal znova. Rýchlo pohyboval fúzikmi, jastril. Potom uchytil kúsok suchej trávy a odbehol.

„Čo tu zháňaš? Prečo sa neschováš? Vari nevidíš, čo vystrája vietor?“ prihovoril som sa zvieratku.

Sotva som vykročil, už bolo pri zosunutom hniezde.

V tom hniezde niečo je, ale čo? blysko mi hlavou. Nazrel som dnu. A naozaj. V jemne vystlanom, trochu už podmoknutom hniezde krčilo sa niekoľko slepých holých mláďat.

Ukryl som sa za starú búťľavú vrbu a čakal. Zvieratko menšie ako potkan, ale vzhľadnejšie, opatrne pricupkalo pod zošuchnuté hniezdo. Šikovne vybehlo po trstí, obratne vytiahlo niekoľko byliek. Zbehlo nadol a zasa hopkalo tam,

odkiaľ prišlo. Vari až na šiesty raz namiesto chuchvalcov trstia odnášalo ružovkasté tielko slepého holíčata.

„Aha, už viem. Matka si odnáša detúrence do bezpečia.“

Vtom mi zišla na um pochabá myšlienka.

„Čo urobiš, ak ti vezmem mláďatá?“

Holíča, neväčšie ako cumlíček, sa v mojej dlani cítilo dobre. Ani sa nepohlo. Zaiste mu bolo teplejšie než v chladnom hniezde.

Zanedlho pricupkala mať a mňa si ani nevšimla. Začala liezť po trstí. Keď zbadala, že je hniezdo prázdne, zmeravela. Potom zbehla dolu a začala hľadať mláďa po blatistom

brehu. Znova vybehla nahor, nazrela do hniezda z druhej strany. A vtedy sa pred ňou vynorila moja ruka. Vlastne len tri prsty a na nich mláďa. Třpol som, či ma nepohryzie, ale nie. Iba mi skúmavo pozrela do tváre, akoby sa chcela presvedčiť, či nežartujem. Potom zubami jemnučko chytila svoju ružovkastú ratolesť za kožku na šiji a opatrne zniesla dolu. Odcupkala do trstia. Keď som sa lepšie prizrel, videl som, že v trstí visí podobné hniezdo, ibaže trochu vzhľadnejšie. Zaraz som pochopil, že si zo starého topiaceho sa hniezda urobila nové.

Podišiel som bližšie a podal som jej ďalšie mláďa. Zvedavo nazrela cez otvor a bez váhania ho vzala. Šesť potomkov si takto uvelebila v novom hniezde. Spokojná, že sú zasa všetci pokope, svoju čeliadku starostlivo pozakrývala, trochu ohriala a potom cez guľatý otvor nazrela von. Vtedy zasa zbadala ľudskú ruku, ale prázdnu. Čakal som, že tentoraz ukáže, čo vie. No namiesto seknutia drobnými ostrými zubami iba ma jemne poštekľila fúzikmi po prstoch. Vzápätí sa obrátila chrbtom a pokojne hriala svoju rodinku. V tej chvíli som pochopil, že mi dala najavo, aby som odišiel a venoval sa prerušenej rybačke.

a nech richtár ťal, koľko chcel, za celý ten čas žalostného slova nevydal.

Nuž nezostávalo lakomému richtárovi nič iné, len Kubkovi kúpiť nohavice, lajblík, čiapku a čižmy červené.

Keď Kubko uvidel takúto nádheru prenáramnú, zhodil zo seba roztrhanú kabanicu, krpce aj čiapku deravú a do panského odevu sa obliekol, pred zrkadlom vyobzeral a podho na jarmok pred množstvo národa rozličného sa hrdil.

Lenže vtedy sa z druhého konca rínku i sám kráľ na jarmok blížil, a tak ľud zaraz pokľakol na kolená, aby mu úctu prejavil.

Vykračuje si Kubko v červených nohaviciach, lajblíku, čiapke i čižmách parádnych pomedzi kľačiacich ľudí a prenáramne sa cíti, že mu všetko tak vyšlo, ako si bol zaumienil.

No keďže v jeho hrudi tíklo dobré srdce, zastal si tak, aby bol každému na očiach, a vraví:

„Nože vstaňte, ľudkovia drahí, zo zemičky, z prachu prehustého, veď som ja nebol vždy takýto pán. To som sa len dnes ním stal.“

Vtedy sa na druhom konci rínku kráľ zjavil a Kubko, nech bol ako koľvek hlúpy, pochopil, že nohavice, lajblík, čiapka a čižmy červené ešte z nikoho na svete pána neurobili. (Na ľudový motív)

Vlk a lišiak

FRANCÚZSKA ROZPRÁVKA

Jeden chudobný človek mal tri kozy. V lete a v jeseni ich pásol, ale keď prišla zima, musel dve z nich predať. Nechal si len najmenšiu kozičku, uviazal ju v záhrade o kolík a každý deň jej priniesol aspoň kôročku, aby nezahynula od hladu.

Kozička však túžobne hľadela ponad plot na vrcholce zelených jedlí. Tak rada by slobodne chrumkala sviežu trávičku! Jedného pekného dňa sa rozhodla, že utečie. Prehrýzla povraz a preskočila ohradu. Nanešťastie ju zbadal kmotor lišiak a hneď sa rozbehol za vlkom.

„Matúšova koza ušla,“ zvestoval mu, „nechcel by si si na nej pochutiť?“

„Akože by nie! Už dva dni som nič nejedol.“

„Ale rozdelíme sa po kamarátsky, kmotříček, dobre?“

„Akože inak?“ súhlasil vlk.

A tak sa vlk s lišiakom vrhli na kozičku a zahrdúsili ju. Potom ju odniesli do vlkovho domu a začali si z nej variť polievku.

Keď už polievka dobre vrela, bolo treba pozbierať zvrchu penu.

„Nože, kmotor, vezmi varešku a pozbieraj tú penu,“ vraví mu vlk.

„Veď by pozbieral, ale nevidím,“ odvetil lišiak.

Vzal teda varešku vlk, no len čo sa nahol nad kotlík, sotil ho lišiak do vriacej polievky. Potom sa pobral preč a tešil sa, že je po vlkovi. Ale vlk vyskočil z hrnca, liečil sa a na ôsmy deň bol už zdravý ako rybička.

„Veď počkaj,“ vravel si v duchu, „však ťa ja chytím, ty lišiak lišiacky. Draho mi to zaplatíš!“

Keď raz šiel lišiak okolo, zavolať naňho: „Hej, kmotor, počkaj! Chcem ťa zjesť!“

„A to už prečo?“ čudoval sa lišiak. „Vari len nie za to, že som ti chcel dožičiť dobrej polievočky?“

„Ak je to tak,“ vraví vlk, „prepáč a podaj mi labu.“

„Veľmi rád! A aby som ti dokázal, že som ti kamarát, prezradím ti, kde nájdeme kozu, ešte tučnejšiu, ako bola tá prvá.“

A tak lišiak s vlkom chytali aj druhú kozičku. Hodili ju do hrnca a vzápätí lišiak znova okúpala vlka v polievke. Ten sa však opäť vystrábil, a keď o nejaký čas stretol lišiaka, vraví mu už nahnevaný:

„Tentoraz ťa už naozaj zjem.“

„A to už prečo, kmotřík?“ pýta sa nevinné lišiak.

„Lebo si ma znova strčil do hrnca.“

„Ženu mám chorú,“ zanariekal lišiak, „myslel som na ňu, pozabudol som sa.“

„Ak vravíš pravdu, pomerme sa ešte naposledy,“ vraví vlk.

„Dobre,“ súhlasil lišiak, „a ja ti prezradím, kde nájdeme ďalšiu chutnú kozičku.“

Chytali teda tretiu kozu, a len čo z nej polievka zovrela, ocitol sa vlk po tretí raz v hrnci. No len čo sa vystrábil, schmatol lišiaka, že ho zje.

„Nuž keď je tak,“ narieka lišiak, „dobre, kmotřík, zjedz ma. Ale pred smrťou by som chcel ešte počuť zvony.“

Uľútosťilo sa vlkovi lišiaka, šiel s ním k dedinskej zvonici.

„Kmotor môj,“ vraví vlk, „lenže ja neviem ťahať za povraz.“

„Nič to, niečo vymyslíme,“ vraví lišiak a uväzuje vlkovi povraz na chvost. Potom rozkýval zvony a povraz pustil.

Úbohý vlk sa metal na všetky strany; povraz ho vliekol raz hore, raz dolu, až celý dotlčený padol na zem.

„Teraz mi už neujdeš, lotrisko,“ kričí na druhý deň vlk na lišiaka.

„Pozhovej mi ešte chvíľu,“ prosíkal lišiak, „ženu a deti chcem vyobjímať, závet napísať.“

Dal sa vlk uprosiť a šiel s lišiakom domov.

„Počkaj ma vonku, kmotřík, nech žena dušu nevypustí, keď ťa zazrie,“ hovorí mu lišiak.

„Dobre, počkám pred dverami,“ pristal vlk.

Lišiak vbehol do domca, zatisol závoru a teší sa, že je zachránený. Ale vlk sa vydriapal na strechu domu a začal spúšťať dolu komínom skaly.

„Ďakujem ti, kmotor,“ volá lišiak zvnútra, „aspoň mám z čoho postaviť múr okolo záhrady.“

Vlk sa rozbehol k rieke po vodu a šup ju dolu komínom.

„Ďakujem ti, priateľko,“ smeje sa lišiak, „aspoň mám čím uhasiť smäd.“

Lenže tentoraz sa vlk nahneval a podpálil lišiakovi domec.

Vyskočil lišiak von oblokom, život si zachránil. Od toho času sa však s vlkom navždy rozkmotril.

Prel. MARTA ČAKOVSKÁ

Václav, ktorého nazývali Ladislav

V Prahe, na hlavnom námestí nášho stovčatého mesta, stojí veľikánska bronzová socha. Na statnom koni tu sedí najväčší a najslávnejší panovník českého včasného stredoveku — knieža Václav. Ani nevedno, kde Česi k takémuto menu prišli. Skutočnosťou však zostáva, že sa stalo slávnym a rozšírilo sa do mnohých a mnohých krajín sveta, až do ďalekého Ruska (tu ho vyslovujú ako Viačeslav), alebo Anglicka (tu zas ako Wenceslav), alebo do Nemecka (tu ako Wenzel). Toto meno sa stalo natoľko obľúbeným, že ho takmer v každej panovníckej rodine českých kráľov dostával jeden z chlapcov — najčastejšie prvorodený.

Táto tradícia pokračovala aj v dobe vlády posledných panovníkov zo slávneho přemyslovského rodu. V čase, keď Přemysl Otakar II., „kráľ zlatý a železný“, zomiera r. 1278 v krutej bitke s rakúskym panovníkom na šírých rovinách pod Devínskym hradom, ako dedič českého kráľovského trónu zostal sedemročný chlapec — Václav II.

Tento panovník sa len veľmi málo podobal na svojho otca bojovníka. Bol dengľavý, strašne sa bál búrky, večne bol v kostoloch obklopený mníchmi a vo voľných chvíľach rád skladal básne. Pravda — po nemecky. Stal sa však z neho bystrý štátnik a diplomat, ktorý navyše vedel, ako zbohatnúť. Naverboval baníkov, aby otvorili veľikánsku horu striebra, ktorá sa rozkladala na území dnešnej Kutnej Hory. Banícke kladivká sa roz-zvučali, pece rozhoreli, a Václavovi II. sa

hromady striebra len tak sypali. V krátkom čase sa stal najbohatším panovníkom v Strednej Európe, a ani sa nestačil poobzerať, už mal dve kráľovské koruny na hlave — českú a poľskú. Veľmi skoro mu ponúkli aj tretiu — uhorskú.

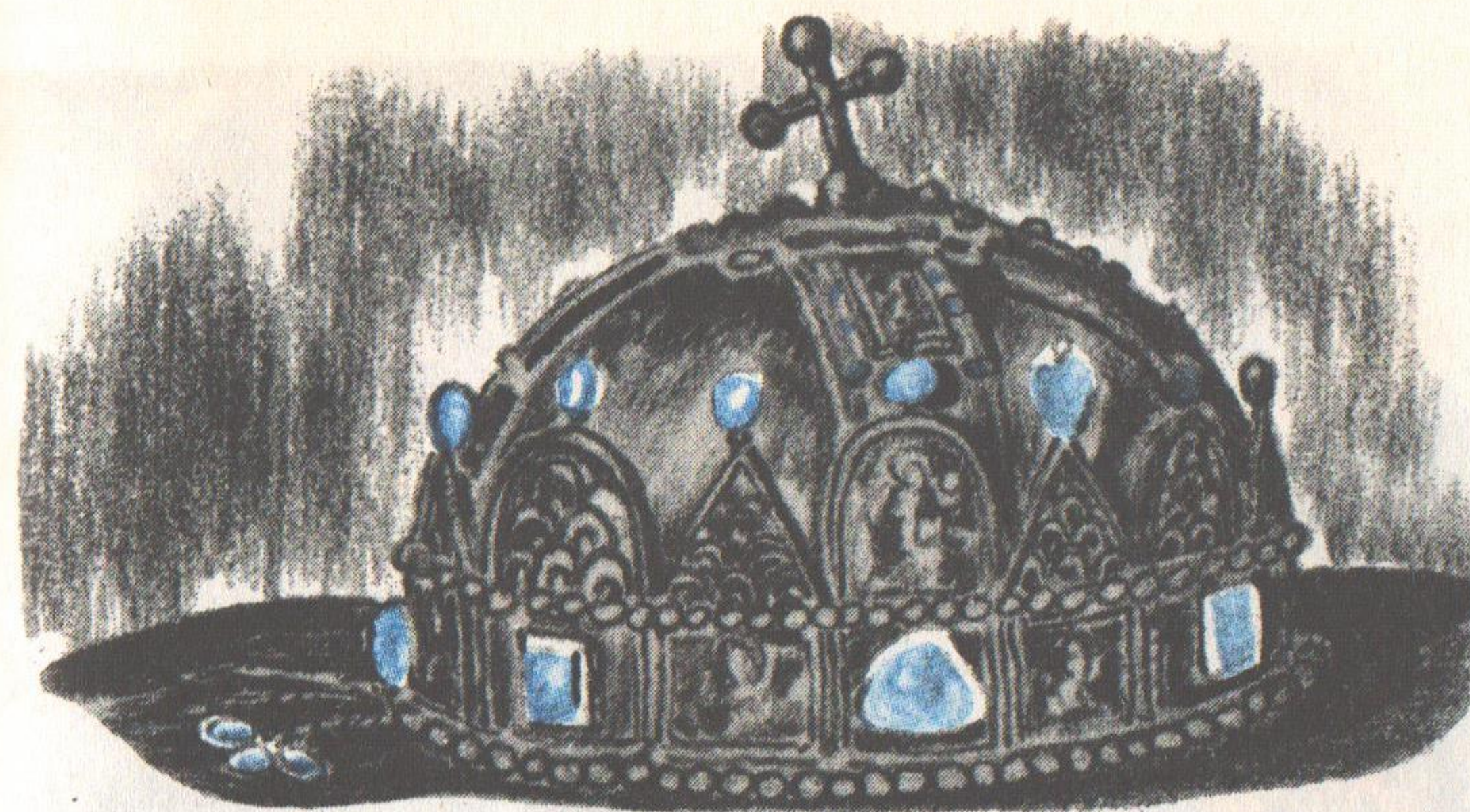
Václav by sa bol veľmi rád podelil o veľkú moc a slávu so svojimi deťmi. Mal ich mnoho. Väčšina však bola nemanželských a medzi tými, ktoré mal s jednou i druhou manželkou, bol iba jeden jediný chlapec — Václav III., ktorý bol súčasne posledným Václavom, čo sedel na českom tróne. Nepredbiehajme však a poďme pekne po poriadku, lebo práve k tomuto Václavovi III. sa viaže kus spoločných osudov českého a slovenského národa, v ktorých vystupuje náš známy — Matúš z Trenčína.

V hodonínskych pivniciach

Do bojov o uhorskú kráľovskú korunu, ktoré nastali po smrti Ondreja III., zasiahol i český kráľ Václav II. Keďže bol bystrý a mazaný, neponechal nič náhode. Svojho

Kutnohorskí baníci sa najviac zaslúžili o bohatstvo českého kráľovstva

Svätoštefanská koruna uhorského štátu

syna Václava III. ešte ako malého chlapca zasnúbil s Ondrejovou dcérou — celkom maličkou Alžbetou. Pravda, to samo osebe ešte nestačilo. Keď však k tomu pridal truhly so striebrom, majetky a výhody, našlo sa dosť uhorských pánov, ktorí chceli posadiť na kráľovský stolec českého kráľoviča Václava III., a nie Karola Róberta z ďalekého Talianska, ktorého im núkal sám pápež. Matúš z Trenčína, ktorý nikdy veľmi nemiloval farárske sutany, postavil sa za kandidatúru českého kráľa. A tak na jar roku 1301 stojí na čele posolstva, čo sa uberá cez Trnavu do Hodonína — mestečka na moravsko-slovenskom pomedzí, aby sa tu stretlo s českým a poľským kráľom Václavom a dohodlo podmienky, za akých by poslal svojho syna na uhorský kráľovský stolec. Rokovanie nebolo také ľahké, akoby sa na prvý pohľad zdalo. Českí páni dohovárali svojmu kráľovi: „Pane, máš jediného, a ešte veľmi mladého, sotva jedenásťročného syna, a ty ho chceš pustiť do takej zdivočenej krajiny, akou je Uhorsko? Ty si si vôbec neuvedomuješ, že uhorský kráľ sa musí prispôbiť takmer divochom — Maďarom a Kumánom, musí sa s nimi každý deň na koni preháňať po širokých rovinách a pustatinách Uhorska.“

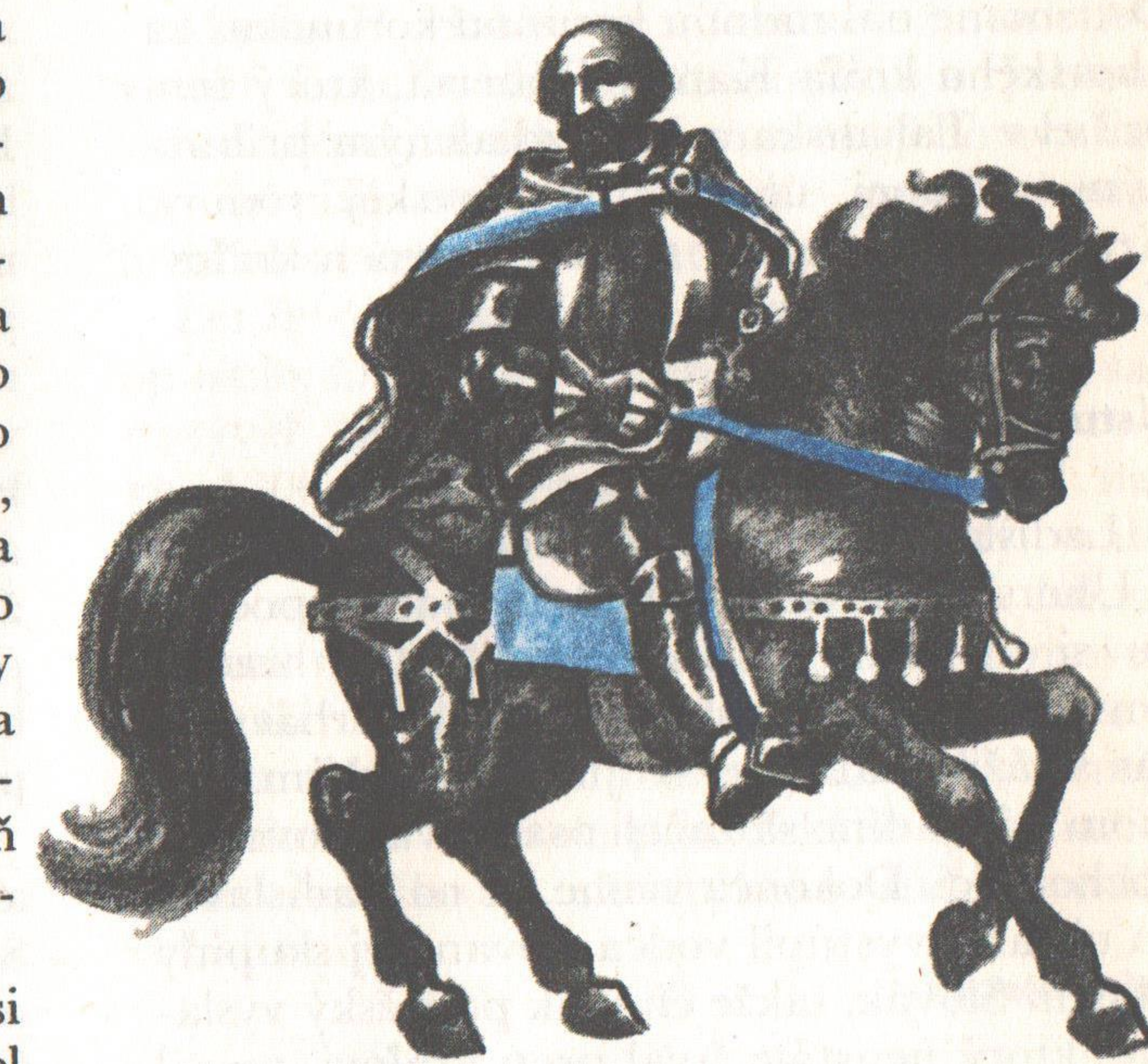
Iní kráľa strašili: „Pane a kráľ náš, len si spomeň, za akých divných okolností zomrel v Uhorsku posledný Arpádovec Ondrej III. Všetci sú presvedčení, že ho otrávil.“ Iní mu

zas pripomínali zavraždenie kráľa Ludovíta v kumánskom šiatri. Nič však nepomáhalo. Václav II. bol pevne rozhodnutý, že pošle svojho syna za uhorského kráľa, pričom nikdy nezabudol, čo na uskutočnenie tejto myšlienky vykonal Matúš z Trenčína. V listine, ktorou dáva Václav Matúšovi za odmenu mnohé majetky v Trenčianskej a Nitrianskej stolici, doslova píše, že bol to „Matúš, ktorý sa popri všetkých uhorských šľachticoch najväčšmi radou i pomocou pričínil o to, aby sme boli zvolení za uhorského kráľa.“

Rozhovory, ktoré boli v Hodoníne a o ktorých nijako nemožno povedať, že boli jednoduché, predsa len korunoval úspech. Zavŕšili ich obe strany v hodonínskych pivniciach, kde pili najlepšie juhomoravské vína.

Kráľovský sprievod tiahne Slovenskom

Roku 1301 po starej moravsko-slovenskej ceste od Holíča smerom na Senicu a Trnavu tiahne veľký sprievod. Je v ňom český kráľovič Václav III. so svojimi radcami a dvornými ochrancami. Ale najväčšou ochranou je tu Matúš z Trenčína, ktorého vojsko zabezpe-

Matúš Čák Trenčiansky

čuje presun Václava do starého korunovačného mesta uhorských kráľov — do Stoličného Belehradu. Tu už čakal kaločský biskup Ján, aby položil mladučkému kráľovičovi na hlavu legendami opradenú svätoštefanskú korunu. Pri korunovácii vyšiel Václav v ústrety uhorskej kráľovskej tradícii a prijal meno Ladislav, takže od toho dňa sa začal nazývať Ladislav V. Po prvý raz v uhorských dejinách sadol si na kráľovský trón český chlapec. Súčasníkov však najväčšmi udivovalo, že sa to všetko stalo bez vojny, bez prelievania krvi. Za úspechom všetci videli bystrého kráľa Václava II., ktorý v krátkom čase vybudoval panstvo, čo obsiahlo celú Strednú Európu. Jedni ho za to chválili, iní mu závideli. Tí druhí zosnovali proti nemu a proti jeho synovi intrigy. Najmä dvaja nepriatelia boli zvlášť nebezpeční: pápež, ktorý sídlil v Ríme a mal také dlhé prsty, že mohol cez cirkev zasahovať až k nám, a potom rímsky cisár, ktorým bol vtedy Albrecht z habsburského rodu.

Pápež Bonifác VIII., veľký pijan s fialovými lícami a dlhým nosom, krátko po Ladislavovej korunovácii nechal v poľnom šiatry pri Ostrihome náhradnou korunou korunovať za uhorského kráľa Karola Róberta, ktorý sem prišiel z Talianska a bol vzdialeným príbuzným alebo uhorskej kráľovskej rodiny. Krajina mala teda v tej chvíli dvoch kráľov. Začal sa preto boj — kto z koho.

Ústup zo slávy

Ladislav v boji o upevnenie svojej moci v Uhorsku nič neponechal náhode a spočiatku si aj veľmi dobre počíнал. Do hradov povolal silné vojenské posádky, chrbát mu zas strážil Matúš so svojim slovenským vojskom. V Budíne sa začali osadzovať slovenskí obchodníci. Dokonca vieme, že na Ladislavovu obranu vystúpil vodca slovanskej skupiny Martin Slovák, takže chudák pápežský vyslanec, ktorý neustále štvál proti kráľovi, musel v noci s malou dušou utekať z kráľovského hlavného mesta.

Prechod českého a Matúšovho vojska cez Dunaj

Zo zápasu oboch kráľov o moc ťažili najmä uhorskí magnáti. Tí sa priam pretekali, z ktorého kandidáta vyrazia viac majetku a peňazí, takže aj truhly s českým striebrom sa začali pomaly vyprázdňovať. Rodina Karola Róberta zas musela dať do zálohu talianskym bankárom aj svoju kráľovskú neapolskú korunu, len aby mala peniaze na „uhorskú politiku“. V zápase oboch kráľov sa činil najmä pápež. Vyhlásil korunováciu Ladislava za neplatnú a za jediného oprávneného kráľa uznal Karola Róberta. Pritom zaútočil aj na Ladislavovho otca v Čechách. Vyhlásil, že neoprávnene drží poľskú korunu, a poštvál proti nemu nepriateľov v Poľsku. Situácia bola vážna, a tak sa otec rozhodol najprv pomôcť svojmu synovi.

V máji roku 1304 znova tiahne mohutné a dobre vyzbrojené české vojsko cez západné Slovensko a smeruje na Ostrihom. Tu sídli najsilnejší pápeženci na čele s arcibiskupom Gregorom. České vojsko posilnené Matúšovými slovenskými oddielmi sa prebrodilo cez Dunaj pri Štúrove a vzápätí už páni kanonici

pocítili tvrdú ruku českého kráľa. Sám kráľ dokonca dozeral, ako im jeho vojská vyprázdňovali zlatý katedrálny poklad. Potom sa na širokom poli pri Budíne, nazývanom Rákoš, zvitali otec so synom. Ladislav mu vyšiel v ústrety v plnej kráľovskej paráde so zlatou korunou na hlave. Celé dva mesiace otec so synom pripravujú v krajine veľkú vojnu — stretnutie s vojskom protikráľa Karola Róberta. Tesne pred stretnutím však rýchly posol priniesol na budínsky hrad zdrvivú správu: cisár Albrecht s mohutným vojskom vtrhol z Rakúska na Moravu, páli, ničí a plundruje. Českým vojskám, ktoré sú v Uhorsku, hrozí obklúčenie a odrezanie od svojej krajiny. Po tejto správe musí Václav II. rýchlo konať. Vracia sa domov a berie so sebou aj syna Ladislava. S ním berie domov i uhorské kráľovské korunovačné insígnie a pre istotu aj časť uhorských magnátov ako rukojemníkov.

Nastáva krutá križiacka vojna proti českému kráľovstvu. Vedie ju cisár v spojení s pápežom a dopláca na ňu najmä biedny

dedinský ľud. Nepriatelia však rozhodujúcu bitku nevyhrali. „Švábi ozlomkrk utekali z Čiech,“ napísal kronikár Dalimil.

Václav II. však svoje víťazstvo už nemohol využiť. Lahol si do postele s ťažkou a rýchlou tuberkulózou a zakrátko zomrel. Jeho syn sa už nevrátil do Uhorska, ale zostal doma a začal sa znova nazývať Václavom III.

Lenže nešťastie český panovnícky rod nepustilo. Osemnásťročného Václava, ktorý sa nazýval tiež Ladislavom, 4. augusta roku 1306 v Olomouci, keď sa chystal na vojenskú výpravu do Poľska, najatý vrah tromi ranami mečom do šije zavraždil. Nikto doteraz nevie, kto bol vrahom a prečo musel zahynúť mladý kráľ, posledný potomok starého a slávneho rodu Přemyslovcov. Vieme len jedno, že kapitola priateľského spolunažívania českého a slovenského ľudu trvala veľmi krátko.

(Pokračovanie)

Píše doc. dr. MATÚŠ KUČERA, CSc.
ILUSTRUJE JOZEF CESNAK

Milí slniečkári!

Dostali sme od vás veľa krásnych a milých listov k 30. výročiu Mladých liet, za ktoré vám úprimne ďakujeme. Teraz vám prezradíme, ktorí hrdinovia z akých kníh našich spisovateľov sa vybrali na hostinu do Mladých liet. Boli to: Smelý Zajko z knihy J. C. Hronského, vrabčiak Čimo z knihy Čin-Čin od L. Podjavorinskej, Mišo Juran a Miro Fazulka z Hrdinského zápisníka K. Jarunkovej, Janko Hraško z Dobšinského rozprávok, Jožko Pletko K. Bendovej, Harík a Bill z knihy R. Morica O Haríkovi a Billovi, dvoch kamarátoch, Zuzanka (H. Zelinová: Do videnia, Zuzanka), Meduška E. Čepčkovéj, Danka a Janka M. Ďuričkovej, Julo a Gusto z knihy J. Pavloviča Bračekovia mravčekovia, Uzlík a Nitka od J. Navrátila, Puf a Muf z rovnomennej knihy N. Tanskej, Maťko a Kubko od M. Grznárovej, Jožko

Mrkvička Spáč, o ktorom napísala knihu M. Ďuričková, vrabec Šebo z knihy V. Šikulu Ďuro, pozdrav Ďura, a nechýbali ani Ferdo Mravec z knihy O. Sekoru a trojlístok Rumcajs, Cipísek a Maňka z knihy V. Čtvrťka.

Odpoveď na 2. otázku: Mladé letá dostali svoje meno podľa novely Martina Kukučina Mladé letá.

3. odpoveď: 5000 knižných titulov.

Za správne odpovede dostanú knihu tridsiati výhercovia: Monika Lábajová, Revúca; Roman Záborský, Lipt. Michal; Danka Zaicová, Banská Bystrica; Milan Alakša, Šaľa; Angelika Lenická, Sládečkovce; Pavlína Molnárová, Bihor, Rumunsko; Rastislav Polonec, Žabokreky; Jaroslava Kralinská, Rožňava; Miroslav Kubov, Dudváh-Opoj; Martin Lieskovský, Trenčín-Kubra; Žiaci III. B triedy ZŠ, Rožňava; Iveta Škopeková, Devín. Jazero; Karol Vanek, Prievidza; Mária Minčaková, Podhorod; Róbert Kopal, Poprad; Soňa Paulovičová, Nitra; Marta Bellová, Banská Bystrica; Denisa Melušová, Krnča; súrodenci Kolesárovci, Rožňava; Anna Pupíková, Turzovka; Martina Mellová, Bratislava; Jožko Dzimko, Markušovce; Erika Stajsková, Slovinky; Dana Hašková, Trenčín; Andrea Kľučková, Domaniža; Jozef Berák, Heľpa; Adriana Gažovičová, Trnava; Ivan a Cyril Gumanovci, Bajerov; Beáta Tóthová, Košice; Marek Hariň, Ružomberok.

O farebnej loptičke

V škatuli bolo šesť tenisových loptičiek. Ako sa to mohlo stať? Päť bolo čisto bielych, a jedna farebná. Biele sa na dvorci pri hre rýchlo obšúchali, ale s tou jednou sa nikto hrať nechcel.

„Vyhoďme ju na ulicu. Načo nám je? Iba zavadzia.“

Išli tade malí chlapci.

Jeden zbadal loptičku:

„Pozrite! Aká pekná žltá loptička. Je tu sama, opustená.“

„Ktovie, kto ju stratil a nehľadá. S nami jej bude veselšie.“

Vzali loptičku a na ihrisku s ňou hrali futbal. Farebná loptička sa radovala, že ju konečne niekto potrebuje. **Renika Štaffová, Bratislava**

Zahádam ti hádku

JÁN TURAN

Stavbárska hádanka

*Nad domami,
nad stromami
vypína sa do oblohy
silák, obor jednonohý.
Na jar, v lete,
prostred zimy
zas a zasa
rozháňa sa
širokými ramenami. Čo je to?*

Veselá hádanka

*Behajú za ňou, kopú ju,
vôbec ju nepoľutujú.
A ona nezaplače,
ba ešte si aj skáče. Čo je to?*

Bosá hádanka

*Pod smrekom v ihličí
potichu zakričí:
„Mám iba jednu nohu,
no ani na tej čižmu!“
Nájdí ho.
Uveríš mu. Čo je to?*

Odpovede na hádky posielajte na korešpondenčnom lístku do 20. januára 1981. Nezapodíajte napísať celú adresu a svoj vek.

Správne odpovede na hádky z 3. čísla: Slnko a dúha; gaštany; slimák. Knihu posielame trom vyžrebovaným súťažiacim: Danke Vanyovej, Žirany; Ondrejovi Ščepkovi, Prievaly; Soni a Ivete Porubským, Bratislava.

Zápisník Slniečka

Úmrtie. Dňa 24. októbra 1980 zomrel v Bratislave člen Zväzu slovenských spisovateľov dr. Viliam Kopečný. Literárne bol činný ako básnik, prozaik, publicista a prekladateľ. Pre deti napísal náučnú knižku Dejepisné obrázky (1930) a zbierky veršov Ja som šuhaj maličký (1945) a Radostný svet (1945). Čitateľsky najúspešnejšia bola jeho zvieracia rozprávka Paľko Ježúrik (1945). Na námiet Puškinovej veršovanej rozprávky napísal Kopečný divadelnú hru pre detské ochotnícke scény O rybárovi a rybke (1957).

Premiéra. Divadlo pre deti a mládež v Trnave uviedlo dňa 31. októbra 1980 premiéru rozprávkového hry Malá čarodejnica. Réžiu predstavovania mal Juraj Nvota.

Televízna hra. Československá televízia Bratislava pripravuje do vysielania novú hru spisovateľa a spolupracovníka Slniečka Dušana Kováča Soľ v tráve. Réžiu hry, ktorú autor adresoval mládeži, má významný televízny režisér inscenácií pre deti a mládež Ján Chlebík.

Literárna súťaž. V literárnej súťaži venovanej 30. výročiu socializácie poľnohospodárstva v kategórii diel pre deti a mládež získal 3. cenu (pri neudelení prvej a druhej) Vladimír Ferko za rukopis poviedok Čertovo rebro. Ocenená zbierka vyjde vo vydavateľstve Mladé letá.

Nové rukopisy. Zaslúžilý umelec Lubomír Feldek odovzdal vydavateľstvu Mladé letá novú zbierku

humoristických veršov s názvom Päť detektívov a novú zbierku prozaických textov s názvom Zelená kniha rozprávok.

Rozhlasová súťaž. V minuloročnej súťaži na pôvodnú rozhlasovú hru pre deti, ktorú vypísala Hlavná redakcia výchovy a vzdelávania Čs. rozhlasu v Bratislave, udelila porota II. cenu Jánovi Milčákovi za hru Kavka a Rudolfovi Dobiášovi za hru Dve kvapky krvi. III. cenu získal Jozef Repko za hru Čo povieť na Meresjeva? Odmeny udelila porota hrám Eleny Antalovej, Petra Andrušku a Pavly Kováčovej. Prémii za veselohru získal Peter Ševčovič.

Nová bábková hra. Štátne bábkové divadlo v Bratislave uviedlo 13. novembra m. r. celoštátnu premiéru bábkovej hry Hany Doskočilovej Tri želanja s krídelkami. Hru našťudoval Š. Kulhánek.

Ukrajinská detská kniha. Vydavateľstvo Mladé letá a Kruh priateľov detskej knihy usporiadali v dňoch 18. novembra až 16. decembra m. r. výstavu Ukrajinská detská kniha. Výstava sa konala vo výstavných priestoroch Detskej knihy v Bratislave.

Užitočná pomôcka. Koncom minulého roku vydala Matica slovenská v Martine 43. zväzok Bulletinu o práci s knihou medzi deťmi a mládežou, ktorý prináša základné materiály zo seminára v Modre r. 1979 o informatickej príprave školop povinnej mládeže. Edícia, ktorú vedie Anna Križanová, vhodne dopĺňa teoretickú edíciu Mladých liet, aj keď na škodu veci je málo známa medzi redaktormi a teoretikmi detskej literatúry.

Náš tip. Z najnovších kníh Mladých liet odporúčame najmä starším čita-

teľom nové dielo slovenskej prozaičky Zlaty Dôňčovej Traja kniežací jazdci, v ktorom autorka zobrazila vznik, rozmach i pád mohutnej Veľkomoravskej ríše.

Slovenská detská kniha vo svete. Od roku 1963, keď v Mladých letách vznikla osobitná redakcia pre export, vyšlo pre zahraničných odberateľov 400 titulov v 17 jazykoch a v celkovom náklade vyše 5,5 milióna výtlačkov. Medzi najúspešnejšie „vývozné“ tituly patria Dobšinského Slovenské rozprávky s ilustráciami národného umelca Ľudovíta Fullu, knihy rozprávok Kráľ času a Janko Gondášik a Zlatá pani, ďalej knihy Márie Ďuričkovej Biela kňažná a Dunajská kráľovná ako i jej podania rozprávok národov Sovietskeho zväzu Krása nevidaná. **Slávnosť Mladých liet.** Pri príležitosti 30. výročia vzniku sústredeného vydávania detskej knihy na Slovensku konalo sa 13. novembra m. r. slávnostné stretnutie redaktorov a pracovníkov Mladých liet so slovesnými i výtvarnými tvorcami detskej knihy. Na tomto stretnutí boli prítomní i významní straníci a kultúrni činitelia Rudolf Jurík, vedúci oddelenia kultúry pri ÚV KSS, zasl. umelec Pavol Koyš, námestník ministra kultúry SSR, zasl. umelec Ján Solovič, vedúci tajomník Zväzu slovenských spisovateľov, inž. Ondrej Človieček, generálny riaditeľ Slovenského ústredia knižnej kultúry na Slovensku, ako i iní významní hostia. Na stretnutí udelili Guste Baricovej a dr. Hane Ferkovej titul zaslúžilý pracovník kultúry a Márii Štepkovej titul vzorný pracovník kultúry. Dvadsať dvaja redaktori a pracovníci vydavateľstva boli odmenení rezortnými a odborárskymi vyznamenaniami.

Slniečko Mesačník pre deti. Vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež. Adresa redakcie: 801 00 Bratislava, Klincová 35/a. Telefón 681-58, 645-87. Šéfredaktor Ján Turan, zást. šéfredaktora dr. Ondrej Sliacky, CSc., výtvarno-technický redaktor Ondrej Máriássy. Tlačia Polygrafické závody, n. p., Bratislava-Krasňany. Rozširuje PNS. Informácie o predplatnom podáva a objednávky prijíma každá pošta a doručovateľ. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS — Ústredná expedícia a dovoz tlače, 884 19 Bratislava, Gottwaldovo nám. 6. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlačku 3 Kčs, ročné predplatné 30 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcia nevracia.

PIŠE A
KRESLÍ
O. ZIMKA

OPYŠNOM
SNEHU
LIAKOVI

Nad zimnou krajinou
sa preháňal vietor.
Všetky už
cesty už
zafúkal, muž nemal
robovu.

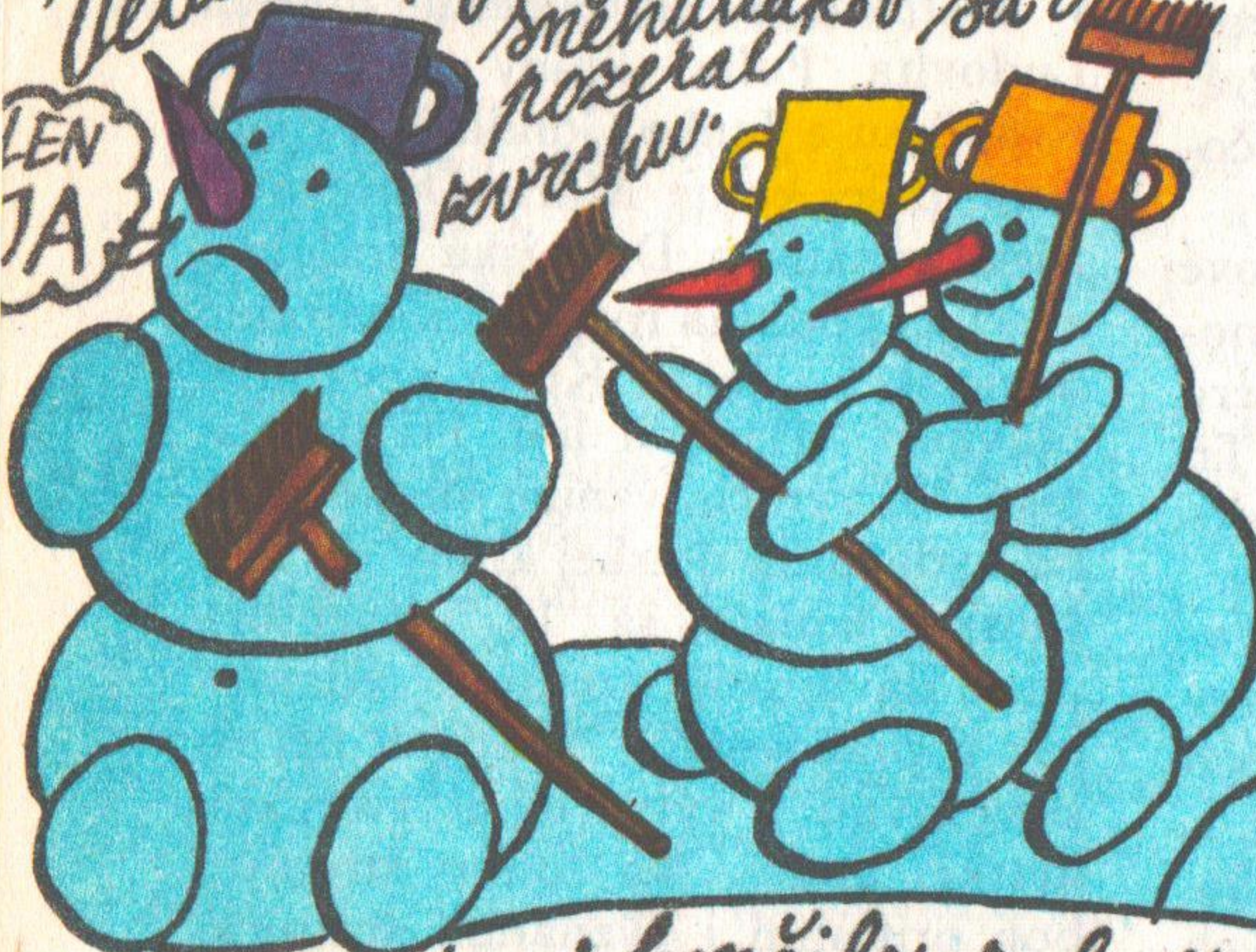

FÚU...

Urobil snehu-
liaka. Práve
sa, ded, ako
drži, hore
nos.

Veľmi bol pyšný. Na ostatných
snehuliakov sa
pozeral
rozrušený.

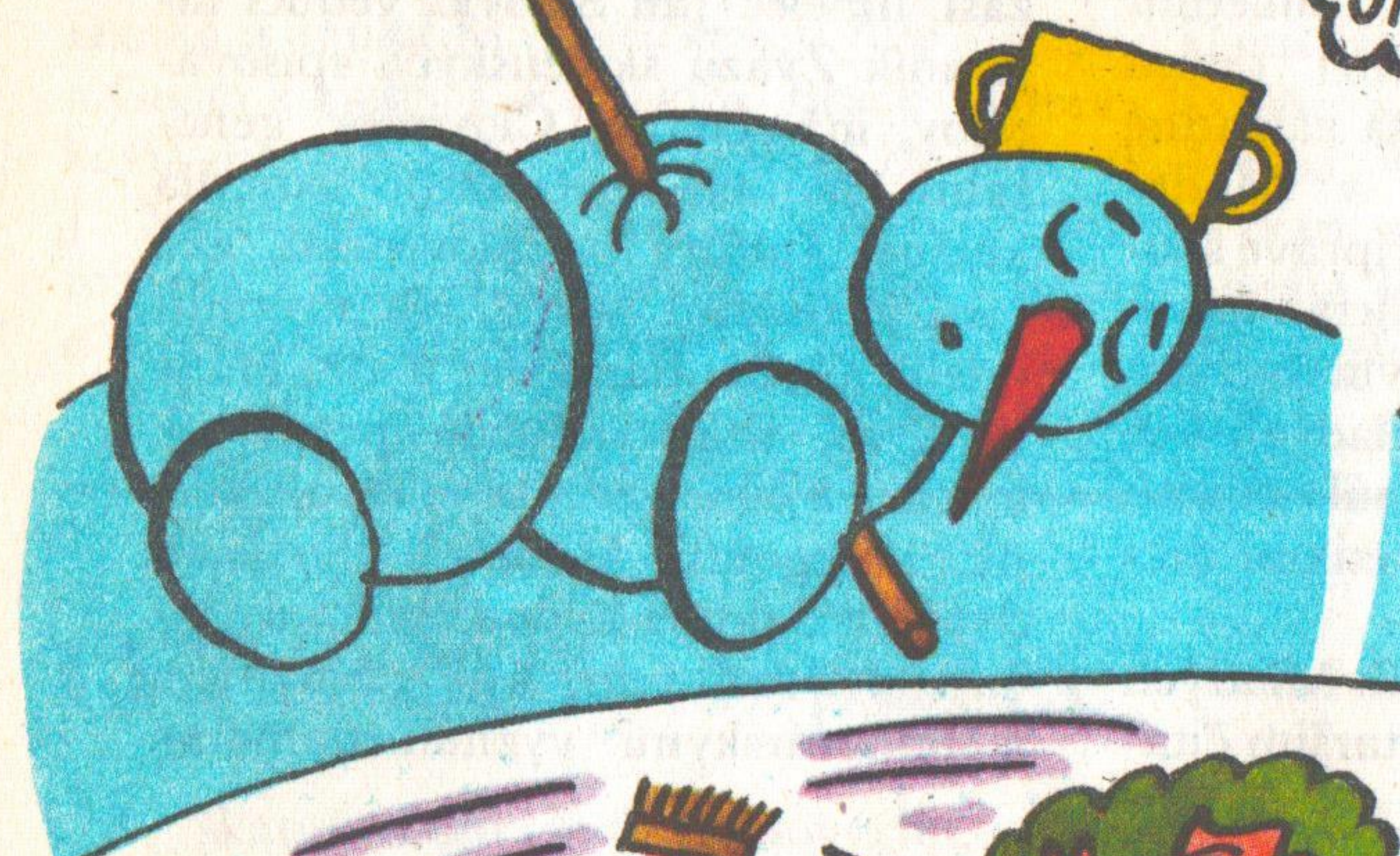
A EŠTE
RAZ
JA!

Každého hneď
vyrýval na
súboj.

Príjral
kakerme

Tak sa so skončilo s každým
dobrým
snehuliakom.

JA!

Korenos si myslel,
že mu
páru na
svede.

Priletel
vietor z južnej
lesov. A
dohovárал
mu.

Každý vie, že snehuliakom
beh nevede. Len korenos
so mvedel. Bežal, bežal,
až sa celkom vypo-
sil. Ostala po
ňom len
čapica.

Snehuliak sa
pustil aj do
vebra.

Bežali
opredelky.

Na jar
mali vrabce
dobré hniezdo.

